



**pūṇapramati**  
A Center for Integrated Learning

Pratiṣṭhāpaka Saṁrakṣaka

**PARAMA PŪJYA ŚRĪ VIŚVEŚATĪRTHA ŚRĪPĀDARU**

PEJĀVARA ADHŌKṢAJA MAṬHA

# पूणाशिक्षा

**ಪುಕಟಣೆ : ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ವಿಭಾಗ**

ಮಾಸಿಕ ವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆ

**ಜುಲೈ 2024**

**Published By:  
Prashikshana Division**

Monthly Newsletter

**July 2024**



# ಪರಿವಿಡಿ

◎	<b>ENGLISH SECTION</b> Ediotrial Educational Visits - Reflections by Teachers and Students Essay on Maṅgalāṣṭakam - Trainee Teacher
◎	<b>हिंदि विभाग</b> संपादकीय श्रम प्रतिष्ठा क्यो और कैसे पूर्णप्रमति साप्ताहिक अध्ययन माला : विमर्शन
◎	<b>ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ</b> ಸಂಪಾದಕೀಯ ಹಿನ್ನೋಟ ಮತ್ತು ಮುನ್ನೋಟ ಸ್ಮರಣೀಯ ಕ್ಷಣಗಳು - ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ ಶಿಕ್ಷಣಂ ಪರೀಕ್ಷಣಂ ತರಬೇತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆ ಅಧ್ಯಾಪನದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ಮಂಜೂಷಾ - ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಲೇಖನಗಳು
◎	<b>ಮೆದುಳಿಗೆ ಮೇವು</b>
◎	<b>Announcements</b>



# *English Section*



## Abhivadaye

Purnapramati's effort is to create new alternative learning spaces for different kind of *Jignasu* and strengthen the relationship of *Guru-Shishya* towards realizing its vision of *Parampara-bheeja Raksha*. *Punaratthana Vidyapeeta*, Gujarat is also in the same line and trying to rebuilt the *Bharateeya Shikshana Vyavastha*. Both are trying to save the *Bharatiyata* in lifestyle, education and perspective as a whole. We have lost our roots of *Shikshana Vyavastha* from past 200-300 years. There are many reasons like colonization, modernization, industrialization, westernization etc., have highly influenced our *Shikshana Vyavashya*.

*Punaratthana Vidyapeetha* has a big vision to establish a *Samartha Gurukula* and prepare *Samartha vidyarthi*, *Samartha Guru* and *Samartha Yojana* in next six decades. *Acharya Adhyayana Yojana* is one of the course being conducted by *Punaratthana Vidyapeetha*. It is a very good opportunity for *Purnapramati* to join such an inspiring programme. Few teachers and children attended a 5 days workshop in Ahmedabad between July 21st to 25th 2024. Around 60 people from all over the country attended this workshop. This month's edition has many articles on experiences of this workshop along with a few summaries of *adhyayana* done by teachers. Children had a good experience by visting *Go-teertha Vidyapeetha* near Ahmedabad city. Teachers team visited a wonderful place called *Hemachandra Gurukula* and

*Sabaramati Gurukula*, run by a *Jain Sangh* who have dedicated their lives to protect *Bharatiya Samskriti* and *Parampara*. It was an amazing experience.

Going back to the roots of our tradition will challenge us at every step and it expects a lot of courage to reach the destination. Let us all join in this journey / *Yagna* and contribute our offering. Please don't forget to share your opinion, suggestions and action plans :)

Purnapramati Prashikshana Team



## Journey to Punaruttana Vidyapeeta

Some key takeaways from the 3-day session at Punaruttana Vidyapeeta include:

**Madhuri**

Trainee Teacher

The organization places a strong emphasis on ensuring order, obedience, and compliance within its framework. This involves establishing rules, regulations, and standards to maintain a productive and harmonious learning environment.

Discipline within this system means adhering to the established learning culture. Personal discipline in this context facilitates progress, enhances productivity, and impacts how we achieve our goals and adapt to changes.

*Punaruttana Vidyapeeta's* core focus is to disseminate a curriculum rooted in 'Indian values' and educational systems as outlined in the *Upanishads*. According to Tai Indumati Katdare, the curriculum centres on ancient Indian education, family values, and moral principles. As Tai mentioned, our current textbooks often overlook India's historical achievements in science and other fields, which were overshadowed by the impact of western colonialism. The curriculum seeks to revive and preserve this lost heritage.

The *Gurukula* system, a notable part of Indian history, highlights the country's rich educational legacy. This ancient educational system emphasized a close teacher-student relationship and holistic

learning. Students lived with their teachers, known as gurus, in a *Gurukula* or hermitage. The *Gurukula* was both a place of learning and a home where students absorbed knowledge, values, and life skills.

Education in the *Gurukula* system was comprehensive, covering not only academic subjects like mathematics, science, literature, philosophy, and arts but also physical training, moral teachings, and practical skills. The relationship between the guru and students was built on mutual respect and trust, with the guru acting as a mentor guiding students in both academic and personal growth. The oral tradition was a unique aspect, with knowledge passed down through generations by word of mouth. This method helped preserve ancient Indian knowledge.

The *Gurukula* system also emphasized experiential learning, where students engaged in practical tasks such as farming and animal husbandry, providing hands-on experience and a deeper understanding of the world.

Although the *Gurukula* system has evolved, its impact on modern education is still visible. It underscored the importance of a strong teacher-student bond, holistic education, and practical learning, aspects

that are still relevant in contemporary educational practices. Historically, Gurukulas eventually evolved into what we now refer to as universities, serving as centres for advanced learning.

The five-volume series discussed at the Vidyapeetha addresses the 'Westernization' of Indian education and emphasizes the need to impart education in Hindi or the mother tongue. The final volume explores globalization and how India can address global issues through its indigenous educational model. A dynamic curriculum is crucial for developing students both physically and mentally.

The curriculum also includes guidance for parents on raising children to age five. The seminar emphasized the revival of 'Indianness' within the education system. The focus and curriculum developed by Punaruttana Vidyapeeta aim to foster well-rounded individuals with a deep understanding of their cultural roots. In an era dominated by technology and rapid change, reconnecting with our roots and rediscovering timeless wisdom is increasingly vital. India's ancient knowledge systems offer profound insights into philosophy, ethics, science, and art. This interdisciplinary approach equips learners with a comprehensive understanding of the world and nurtures critical thinking, creativity, and problem-solving skills.

The vision is to cultivate not only

knowledge but also a sense of patriotism and environmental consciousness. Through engaging songs, inspiring stories of freedom fighters, and activities that connect learners to their heritage, a deep love for their nation is instilled. Like saplings reaching for the sun, learners develop a profound appreciation for their land and its natural beauty. Through captivating narratives, they learn about the interconnectedness of life and the diverse tapestry of their heritage, fostering a sense of belonging and a responsibility to protect it.

Embracing and revitalizing the Gurukula system can help rejuvenate our educational heritage and align it with contemporary needs.

# Educational Visits - Reflections

## Journey to Punaruttana Vidyapeeta

Sharing my thoughts / reflections /  
insights from Ahmedabad visit  
between 20th-26th July, 2024

**Abhishek Kumar**

Prashikshana Pratinidhi

Namaste,

At *Punarutthan Vidhyapeeth*, the *drishti* of sangh presented by Dattatreya Hosbole ji on the first day was interesting and insightful for looking at education in wider context. The '*kriti*' sessions were well designed.. We can learn activity design aspects from that *Baudhiks* by Indumati ji were generally insightful, relatable and reflective in nature.

The way *Punarutthana* is trying to organize its structure, *karyakartas* and *sangathan* is interesting to observe and learn from. The organization is going through a generation shift and anyone interested in sangathan/organization development/change management should keenly observe and learn from the way they are planning and executing it.

**Hemchandra and Sabarmati**

**Gurukula** How the ideas, ideals and inspiration of one person can ignite so many lives and institutions, is the first thought that happened upon me having visited the *Gurukulas* and other units. Hitruchi ji Maharaj being the person in this case.

This institution is a almost perfect combination of shikshan (education) and

poshan/srujan (entrepreneurship). They are in no hurry and have taken their time to build upon things slowly and steadily, getting command over their experiments before moving to the next The ecosystem / Well-wishers are actively involved in the functional aspects and there is a well organized team to execute the vision.

There is a lot for us to learn from them and some continued communication for efficient exchange of ideas should be explored. Overall, it was an insightful visit that gave me the opportunity to explore and interact with people of diverse experience which in-turn helped me reflect a little more on my thoughts and perspective. Dhanyawaad to the organizers and facilitators.

# Educational Visits - Reflections

## Ahmedabad Adhyayana - July 2024

Shreelakshmi

Teacher - Primary Section

A lot of listening, a lot of interactions and a lot of experiences and definitely a lot of things to be learnt and imbibed from the yatra which included 5 days at Hedgewar Bhawan for *Acharya Adhyayan Yojana* and 2 days for *Hemachandra gurukula* and *Sabarmati gurukula*, organic stores and the *hastakala* unit. This reminds me of Indu Tai talking about the 3 levels. जानना, मानना और

करना I was in fact thinking that in many aspects, I have reached the second level but am struck when I have to do the करना part. This thought was again disproved when I was told this - 'If जानना has really come to you, करना will happen. The 3 of them are one whole package. '

When I heard the first session on कार सेवा (the origin of this concept is from गुरुद्वारा where the entire community participates in various activities like cooking, cleaning, serving, etc. कार means hand and service done with hand us called कार सेवा), I recollected my *adhyayana* of श्रमप्रतिष्ठा, and how I actually felt it was so true but when it comes to करना, I am way behind. I know I can give many excuses for this but that doesn't validate my actions. After the session, there was a discussion about the

session. The word 'कार्य' itself is being told as a negative/ disinteresting thing.

There was a session on *dharmanukul arthvyavastha ke vyavaharik aayam* by Indumathi Tai. Everything that we buy or spend money on affects our economy. 10 percent of a person's income should be given as दान and 10 percent should be kept as savings. If this is followed, so many economic problems would be taken care of. Another important aspect is mindful spending. What do we spend on? Is it really necessary?

On one of the days, there was a *rasaprashn* on 'आहारशास्त्र'. It included everything from the food we eat, the seasonal food, the vessels used for cooking, storing, etc. Going ahead, I want to read it and try to prepare content for 'food and nutrition' based on this. The goal is to learn about our *aahara shaastra* and also let children know. But I wonder if this would remain as just information.

There are two people whose names have been etched on my mind after this trip. One is obviously Indumathi Tai and the other is Hithruchi Maharaj. He is one of the swamijis of the Jains. The kind of influence he has had on people is really noteworthy.



## Educational Visits - Reflections

Many of the activities like the हस्तलेखन (on handmade paper, using hand made ink and reed to write), sourcing desi products from the root (so that nowhere in the chain there is any mix), the beautifully hand carved wooden boxes to store the taligari are made with minimum use of instruments (no electricity, no screws and nuts), the silk taken from cocoons from which butterfly has come out so that the worms are not harmed, are all an inspiration from Hithruchi Maharaj. They all are a well knit community of people.

How beautifully the concept of ahimsa has been internalised in every activity of theirs! And ahimsa definitely doesn't mean weakness. Their focus is on making children mentally and physically strong and focussed.

The gurukula where ashwasanchalan kala is taught along with malkham and gymnastics. Girls in the gurukula learn arts like rangoli, assist in cooking (food is cooked for all the children in the gurukula). It gives so much hope to know that children would be so confident and proud of their parampara when they come out to the world.

One thing that I felt really good about Hemachandra gurukula was that they have just moved out of the earlier building a month ago. Yet when you go to the building, there is a feel of the gurukula. So, it is not just the building which matters. The flooring there is of gomaya (there are other things mixed to make it stay).

Few things which are not compromised :

1. Aahara - satwik
2. Kala
3. Priority of sanskrit and local language
4. Adhyayana
5. Chintana

The following are some of my understanding / reflections:

1. Adhyayan, adhyapan and anusandhan - all the three are important. If there is no अनुसंधान, it would remain as information only.
2. Time has to be given for chintane after adhyayana. Probably taking out time for chintane will help in internalising atleast a few things in the long run.
3. Adhayayana includes memorisation too and is very important for children. I think memorization and rote learning are two different things and we have confused both to be the same and given it a negative label.
4. Bharateeya shiksha has to be given. Something should not be done because it is easy. In the words of Indu tai, सरल है इसलिए करना, ऐसा नहीं चलता ॥
5. 10 percent of income should be given as daan and 10 percent should be for savings.
6. Discipline / Anushasan is very important and has to be inculcated at a young age. It helps to keep the mind focused.
7. Lots of things which we consider as our tradition are really not. We need to go

## Educational Visits - Reflections

back to 200 years to know our real tradition. For example, the weaving of the design of jacquard is a very late invention but yet considered traditional.

Inspite of knowing that it is my adhyayana and chintane which forms the cornerstone of my adhyapana, why am I not giving enough time for it is the question that remains. 'How?' I should find the answer. At times, we get full clarity only after beginning to do something rather than keep waiting to get clarity to start something.



# Educational Visits - Reflections

## Ahmedabad Adhyayana - July 2024

**Kushal GH**

8th Grade,  
Phalgun Environment

It was a very nice experience for me going to Gujarat. At first I thought it was a trip and we can have fun, but then after a few meetings with Srinivasa Anna and Latha akka we got to know that we were going for learning and not for playing. They said we had to stay in a *Gurukula*. But when we came to the place. I got to know that we were staying in an RSS camp. It was very good and clean. We loved the train journey especially. In the RSS camp we had to do some seva. It was called kaarseva. Our first kaarseva was taking pots from ground floor to 1st floor. It was tiring but nice. We went in a group of ten people. There were sessions and speeches from Indumathi Tai. I felt it was a bit too long and tiring. We learnt many things from the speeches. I learnt about Indian Education system, about *Ayurveda*, how a real *Gurukula* should be and how to spend money in a proper way and so on. The only thing that was hard was to understand the speeches as they were talking in Hindi. We could manage it. We also had to wake up by 5.30 am and go for Kaarseva and come back and take bath and go for a *Homa*. Then we had our breakfast. I also



**STUDENTS**

liked the service work. It was given to us. Then we had a session for 1.30 hours we had to attend 4-5 such sessions per day. Later at 9.00 pm we will be free so we played till 10.00 pm and then slept. Ahmedabad was a bit polluted but the weather was feeling like being baked in an oven! One day we also went to Bikshatana. It was a very nice experience. That was the first time going for Bhikshatana and we went bare foot!! Over all it was very good and wonderful experience. I have been to places in all directions except west. This was a trip in the western places. So now, I have travelled in all 4 directions!! I will go once again if there is an opportunity. I could also visit *Goteertha Vidyapeeta*. It was also very nice and close to nature. The food and the place was good. They had a cow shed and a farm. They had 2 houses and about 800 cows!! It was also good. I wish I could stay there for a bit longer.

# Educational Visits - Reflections

## Haripriya HR

8th Grade,  
Phalgun Environment



8.20 am in the morning, I was waiting in school for the school bus to come and take us to the railway station. I was talking with my friends, there were a thousand thoughts running through my mind. We were on our way to Gujarat !! The bus came, we went to the train station, got in the train at 11.00 am. We were all energetic and excited !! We talked in the train, we ate, we played, we had a lot of fun for 1 and half day in the train. We reached Gujarat!!

It was nothing like what I thought it would be. It was very polluted. But to be frank it was way more cleaner than Bengaluru. We reached *Punaratthana Vidyapeetha*. It was a calm, beautiful place. We had dinner and went to our stay. The girls stay was actually in an apartment named Kailash. Boys stayed in Hedgevar Bhavan. The next day we had 4-5 sessions, we could understand only some of them because they were speaking in very complicated Hindi. The sessions were mainly about Indian education system, maintaining a lifestyle and *Gurukula* system. The same kind of session were conducted the next day also, but we did Kaarseva. We served food, plates, water. We also laid the mats. Each session was 1-2 hours long we had 15 min break between 1 session to another.

On the fourth day in *Punaratthana* we went for Bhikshatana in the roads of Gujarat without wearing slippers. Each group had to go to 5 houses and ask Bhiksha. Our group received Bhiksha from 4 houses. It was a new thing for us. After asking bhiksha we shared our experience of Bhikshatana with each other through a Sabha. The next day we were leaving Gujarat we had to start our journey back to Bangalore but before that we were going to visit Go-teertha *Vidyapeetha*. We saw like 100+ sparrows, 800+ cows, 2 horses. We enjoyed *Go-teertha Vidyapeetha*. Then we went to the railway station after having lunch. We boarded into the train. We travelled for 2 days in the train and reached Bengaluru at 4.30 am on Friday.

Over all it was a new, awesome, exciting experience for us. I thank my teachers and parents for giving me such an opportunity.

# Educational Visits - Reflections

## Chinmay Mohan

8th Grade,  
Phalguna Environment

On the first day, when I boarded the train around 11 am, my thoughts of the Vidyapeetha in Gujarat was that it was a very clean place and it was located in a very lush green garden or a forest. The journey however, was awesome. We saw out of window of a moving train. We saw amazing views. Once we reached there however, only my first thought came true, that too partially..... Gujarat felt like a microwave and the *Vidyapeetha* was located in a polluted road.

We reached the seminar and it was very clean, as it was from RSS. The one thing that I found dirty was after you eat, you just take the place out and don't clean the shot. The *Vidyapeetha* as very disciplined. We were waking up at 5.30 am, doing Karaseva till 6.00, taking bath and getting ready till 6.30 and just attending sessions of Indumati Katadare Maa and many other people. All of them mainly spoke about the Indian Education System, Gurukula and Karaseva in Hindi. Each



# STUDENTS

session had a 30 minute break to start the next one. There was tea in the break. After all the sessions we were given free time. In that, we played Monopoly. One day, at 9 we did Karaseva by washing vessels. On the 5th day, at 7.30 am, we went for Bhikshatana for 5 houses. One shocking thing is we were not supposed to wear any kind of footwear. It was my first time, so I didn't know what to do. I learnt how to do bhiksha ...

On the last day, we planned to go to *Goteertha Vidyapeetha*. We left 7.30 am and reached at 8.30 am. It was a Gurukula completely focused on the cows. We got to know about their lifestyle. Their customs and a student, checked the pulse of our student and got to know that she was sick, and she had cold. Then we met their cowshed. There were cows, calves, bulls and even horses. We had lunch and left for the train station at 1.50. pm The train left at 2 pm and we reached on the next morning 4.30 am at at Bengaluru majestic station. The trip was informative and full of look forward to going on these amazing trips.

# Educational Visits - Reflections

## Daksha

8th Grade,  
Krishna Kuteera

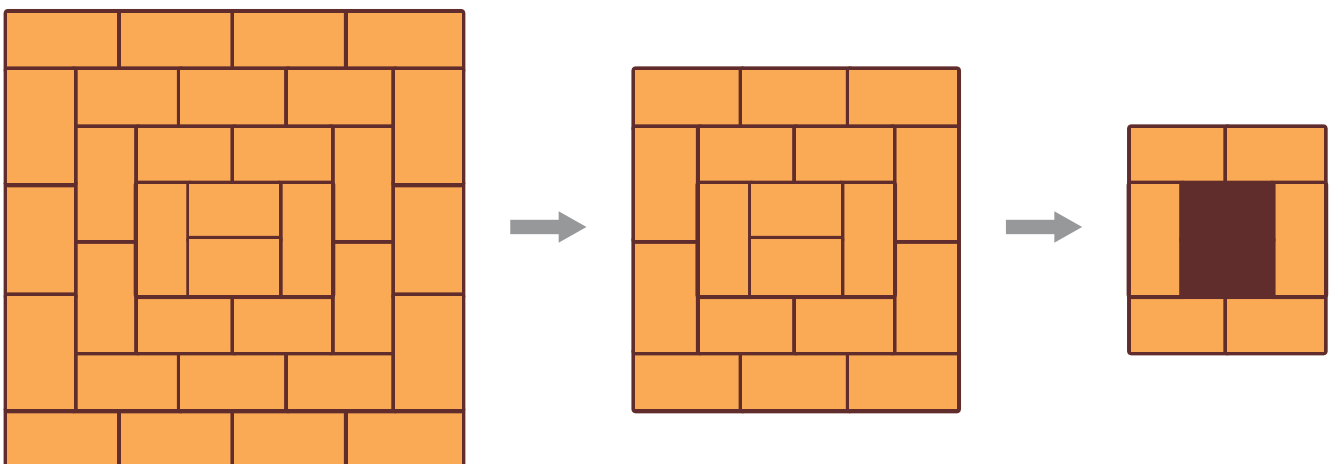
We went to RSS Bhavana where the session was held. On the first day, Indumati Tai and Dattatreya ji were explaining and talking about *Punaruthana vidyapeetha* and what they had done for the past 20 years. Tai told us to revise our dream and work towards it. Also read about Bharata. We learnt about Gurukula system and how it would revolutionize Bharata. We also learnt the parts and parcels of education. Tai also told us about her dream. They even talked about Indian history, Books and sculptures. They talked about the relation of *Samskruti and Samruddhi*. We learnt about life sutras to do work and sutras about expenditure. We learnt in detail again about Gurukulas. We also learnt about *Bharateeya Sanskruti* and how to implement it.

STUDENTS

We learnt about *Ayurveda*, *Nadipariksha* and *Goseva*. we learnt about future planning, *kaarseva* and how to make *yajna kunda*.

They told us how to begin Gurukula, At *Goteertha Vidyapeetha*, they had 800 cows. They didn't use western medicines and used there own ayurvedic medications. All the students there knew how to do *nadi pariksha*. They know *shastra vidya*, farming, cow worship. The female elder students learnt to be a wife. They knew Hindustani music and Instruments. They also knew painting, drawing and taking care of each other. It was a beautiful experience. It was a nice learning trip and boosted my curiosity and knowledge.

Here are the steps to place the clay bricks.



# Educational Visits - Reflections

## A Visit to Anadi Foundation

**Sulochana Gopalakrishnan**

Prashikshana Pratinidhi - Krishna Kuteera

Namaskara!! had the good fortune of attending the Conference on Gurukula Shiksha organized by Anadi foundation. It was really inspiring and there were many speakers who spoke passionately about their journey in this field. A lot of discussions also focussed on how all the like minded gurukulas could form a consortium so that the resources could be shared to the advantages of the shishyas. There were almost 15 gurukulas whose representatives had come and many founders who were really inspirational. The keynote address was delivered by Swamiji Sri Sri Shankara Bharati Swamigal, Kundali Sringeri Mahasamsthanam. He spoke about how we should do Karma which does not bind and without phala apeksha then the outcome will be good. He said tha Drishti, Sidhanta and Anushtana are the three pillars and the purpose of education are *Samarthyha vriddi* and *Samskara pradhana* that is



Enhancement of abilities and Installation of the Samskara. The three forms of shiksha are Education that liberates Education that produces and Education that enables. There are five characteristics of Gurukula lakshana Kala nirapeksha Kaksha nirapeksha Pareeksha nirapeksha Pustaka nirapeksha and Sarvakar daya nirapeksha. He also spoke about the Guru, types of gurus and how the Kutumba members are the members of the Gurukula and they only can be the first gurus. Gurukula is not an institution but is often the family. So all the bhavas associated with a family like Atmeeyate, Tyaga, Sahyoga and Kartavya pragna must be there in a gurukula. Then we had Srinivas Varkedi acharya from Central Samskrita university who spoke a lot about his personal experience. He also spoke about how in a Gurukula it was Acharya centric and not teaching centric. In normal schools it is teacher centric and domination of management and child rights. Also for higher education, the onus is on the child to learn. Then we had a talk by Director of NIOS Saroj Sharma who spoke about the advantages of NIOS and how gurukulas can take advantage of it for their students. The afternoon session began with a panel discussion with Vidhyakshetra, Shardhul gurukula and Gyankul participating.

## A Visit to Anadi Foundation

The founders of different gurukulas spoke about their experiences and how they run their gurukulas. Muneet ji from Vidhyakshetra spoke about how they receive and request for bhiksha from people to run their gurukula. Once people understand their sincerity they come forward and offer bhiksha. He also wanted to create a platform for higher education so that the children who didn't want to go to normal streams should have an opportunity to stay back. Nisarga Joshi ji from Shardhul gurukula and Dr. Ganesh Ramakrishnana of Gyankul gurukula also spoke about their respective gurukulas. There was also a suggestion about how AI can be used to enhance gurukula education. Temples of India.org, Hanooman.ai, bit.ly/BharatGPT were some suggestions given. The second session started off with the round table with Challenges and Opportunities and suggestions on how we can improve the learning, including different types of vidhya, pedagogy, administration and how

IKS (Indian Knowledge System) can be integrated into the curriculum. The day ended with Gurupooja and bhajane where all the children from different gurukulas participated and gave all those who were present a divine experience.

The second day began with Prabhu Govind Das ji who was the mentor of Vidhyakshetra speaking. He spoke how Kunti teaches us the qualities to be developed in our children. Dhatri - jo dharan karti hai Janani - taking birth - nourishment - Veerasi - valourous. He said one character of Bharateeya is to see divinity everywhere. Three things that children should be taught.

1. Political knowledge
2. Social awareness
3. Spirituality

Some books suggested were, those 18 days - Narayan Acharya Vijaynagar Vaibhava. In the last session we had a panel discussion on Gurukulas in the





## A Visit to Anadi Foundation

contemporary context which was moderated by Dr. Mala Kapadia. The participants were Anurag Deshpande of the IKS division, Ministry of education, Shankarraman representing Vyoma labs, Shreyas Kurhekar acharya . They discussed about Gurkul paddati which comes from Samskriti and guru shisya preservation. They also discussed about the 4 crisis

1. Economic crisis
2. Emotional recession
3. Ecology
4. Ethical crisis

How the ideal day must be

1. Patha - 40 min
2. Chintanam- subconsciously we must think while doing mundane work
3. Avartanam- Revision.

There should be a sethu banda scheme where scholars can teach at IIT and regular colleges. Later we had a talk by the Bruhath founders on Bharatiya Drishti. CEO Shri. Raghav ji and Pankaj Saxena who was author on Hindu temples, art and also cofounder of Brhat spoke. Raghav ji spoke about the qualities of Bharatiya that is cultivation of shakti and the ability to manifest. He also said that we need to create a parallel system through the present system and also about scaling. He also discussed about the challenges faced What is the connectivity between what they learn here and the real world? We have to create linkages between the two. It is important to have a five fold partnership



1. Importance of policy must be understood. We need to engage with policy makers and shape the agenda to suit IKS.
2. Academic leadership must be smart, savy. People must understand IKS as it is outside the society. Everybody must have access to knowledge. It is important to decouple the state and the Gurukula. They should also think about sustainability.
3. Complexity the King
4. Parents sacrifice and conviction it takes to put children in gurukulas. We need to have a national mission for parents.
5. Young children. The senses of young children are already hijacked and it needs rewiring.

Pankaj Saxena mainly spoke about his experience of a gurukula. He asked two questions: Tell me that by saving which

## A Visit to Anadi Foundation



everything else becomes saved? Dharma Tell me that which by fighting which everything else becomes fought? Prakriti and Samskriti are complementary to each other. It is important that the seed should be preserved. Gurupriya Chaitanya spoke a few words about how some common frameworks with regards to syllabus can be worked upon by all gurukulas. Finally Adi Narayan ji and Matrushree Anantalakshmi spoke about their experiences and expressed their gratitude to all who had participated. Thus ended the conference. The afternoon session was mainly visiting the stalls and having interaction between the people who had participated. We visited the stalls of Vidhyakshetra, Vivekananda Gurukula, from Vikarabad, a Veda gurukula from Nanganallur Chennai where we got incites about how they were running the gurukula. We also invited them to our Anandavana gurukula. Later all of us went to meet Siddhayogi Adi-Narayan ji and Matrushree Anantalakshmi. They spoke about their journey and how they had started this in 2015 but the Dharma Gurukula was set up only 3 and half years back. After spending some time in the software field and with the intention of living a life that can benefit a larger number

of people, especially the youth, they moved to academics. During this interaction, Srinivas anna presented his views about how

1. Gurukulas can take advantage of each other's strengths, especially when it comes to higher studies.
2. He also spoke about how children from one gurukula can come and stay in another gurukula to study under a guru there for 6 months then move on to another and so on to complete his course.
3. We can have gurukulas for specialisation like Kala gurukula, Krishi gurukula and so on.
4. Children can visit different gurukulas to experience and learn from the children there. Altogether it was a great experience listening to very passionate and experienced people.

I thank Purnapramati for giving me this opportunity to visit and experience this Dharma Gurukula and listen to the different people. We ended the visit by having darshan of Lord Subramanya at Palani. Thanks to Archana akka for the coordination.

Thanks and regards.

# Educational Visits - Reflections

## A Visit to Anadi Foundation

Archana M Pratinidi

Vijaya environment  
Nandagokula

Abhivadaye all,

Anadi - that which is without beginning and a concept of eternity, name itself is so special that it registers in our mind and makes us think something special of it. Anadi foundation- Dharma Gurukulam thought of visiting it but didn't get an opportunity to visit. In the month of May there was a Math programme held in Anadi foundation but due to some reasons I was not able to attend. This time I didn't want to miss this wonderful experience of Two Days visiting Gurukula and being in that serene atmosphere.

It was a 2 day workshop on July 6th and 7th 2024 - Gurukula Shiksha organized by Anadi foundation. It brought together Sadhakas, Acharyas, Parents students and spiritual leaders - closely associated with Gurukulas. Many renowned

Speakers were sharing their experience of establishing Gurukula and following the Bharatiya Shikshana Paddhati. More than 15 Gurukuls attended the session and many speakers shared their journey.

All the Gurukulas had the common forum of how they can be of help to other Gurukulas and what they can follow to continue this system and try to implement the same in many cities like main streams and this system should be the next Main stream in coming Years. Bharitya shiksha should be followed to protect our Dharma and follow Swadharma.

Our Journey started on July 5 th by Bus with 17 members, along with 9 children 4 from Anandavana and 5 from 10th grade. As soon as we got down in Palani a tempo traveler already booked was waiting for us. It took 40 min for us to

reach Anadi Foundation. We had a warm welcome by members of Anadi Foundation and they helped us to settle and attend the sessions on time.

**First Day -6 th July**

The keynote address was delivered by



## A Visit to Anadi Foundation

Swamiji Sri Sri Shankara Bharati Swamiji,  
Kundali Sringeri Mahasamsthanam.

He spoke that Gurukula should have  
Vision (Drushti) - Philosophy(Sidhanta)  
and Execution ( Anusandhana ) .

Vidya liberates you and leads you towards  
liberation of survival skills .

The purpose of education should be  
Samarthya and Samskara and it should  
give importance to Kulavidya .

\*Characteristics of Gurukula or Pancha  
Sutra

- Kaksha Nirapeksha
- Kala Nirapeksha
- Pariksha Nirapeksha
- Sarvakar Daya Nirapeksha
- Pustaka Nirapeksha

He also spoke about types of people  
in gurukula : Upadhyaya, Adhyapaka ,  
Acharya and Purohita . Kutumba is the first  
Gurukula and members of Gurukula are  
first Gurus . Gurukula should not be an  
institution, it is a family. Gurukula should  
have the characteristics (or bhavaas ) of a  
family : Tyaga , Sahayoga ,  
Kartavya Pragna and Aatmiyate .

In Gurukula , it is child centric ,  
learning centric , acharya centric and not  
teaching centric onus is on child to learn  
and be independent . Vidya is important  
and focuses more on content,place and  
kutumb bhava .We should not consider  
Gurukula as an institution .



Then we had a talk by Srinivas  
Varkhedi Acharya - from Kendriya  
Sanskrita University who spoke more  
about his personal experience . He spoke  
about Gurukula as Acharya centric ,learning  
centric. In mainstream teaching is more  
important and domain of management and  
for higher education it is completely on  
student , how he takes it.

We had a talk by NIOS Director Saroj  
Sharma, who focussed on NIOS system  
,how it is aligned to Bharatiya Shiksha  
which helps Gurukula to focus more on  
skills that a child is able to focus on and  
learn at its own pace and take advantage  
of it .

Afternoon we had a panel discussion  
with Vidhyakshetra, Shardhul gurukula and  
Gyankul..

## A Visit to Anadi Foundation

Founders of Gurukula shared their experience of Gurukula ,how it was difficult to start and the reason behind to start . One thing that caught my attention was ,it was Smt. Indumati Kadtare who has inspired them to start gurukula and gave ideas and content to start.

Vidyakshetra run by Muneeth Ji had one unique feature where it stated it runs without any fees instead it ask its members to collect bhiksha and every year one month is dedicated to this. For example if 21 people are in one group they have to talk to 21 other members like minded people in other society and ask them to give bhiksha and join Vidykshetra which help them to run their gurukula .

He also asked for support and a platform for higher education for those who didn't want to join mainstream .

Shardula - Nisarga Joshi ji was also concentrating on Bharatiya shiksha and more focus on Sanskrit and Bhagavad Geetha . He was also suggesting how AI can be used in the Gurukula System .

Second Session started with Round table discussion focussed on -

- Gurukula as a unique Dharmic Institution
- The exclusive nature of Gurukula Curriculum and Pedagogy
- Gurukula management and Administration for dharma
- Collaboration between gurukulas
- IKS - External Institution support for Gurukulas

Finally ,the discussion concluded with : Community gurukulas were much needed for exchange of thoughts ,practices and Acharyas should get ready .

Conviction, Confidence, Competence - these 3 fundamentals elements to build Gurukulas strongly and they should be in Nishkaama Karma to reach far and wide in Bharatavarsha .

Evening we had Guru Pooja and Bhajane , where all children from various Gurukulas participated in bhajane . Our children also participated and we got to hear Ananta anna singing and leading bhajane .

### 7 th July

Second day started with Shri Prabhu Govind Das Ji - Advisor to Vidyakshetra

He said that it is the character of Bharatiya to find serenity everywhere . Swadharama gives us courage .

Kunti is great guru and showed us the qualities of children -

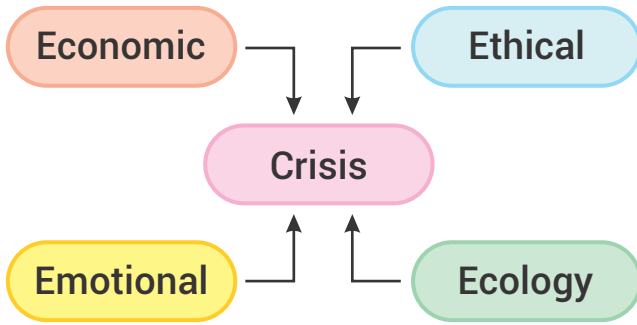
- Dhatri - jo dharan karti hai
- Amba - nourishment
- Veerasi- valourous
- Janani - taking birth .

Three things teacher should teach is -

- Political Knowledge
- Social awareness
- Spirituality

Every 6 months one should visit one fort and explain the glory of our Raja and

## A Visit to Anadi Foundation



his Kingdom .Vijayanagar Vaibhava is the book that everybody should read. Those 18 days - Dr. Narayana Acharya and Mani and Mahabharata -Govind Das .

Next we had a panel discussion which was led by Dr. Mala Kapadia. In that discussion participants were Anurag Deshpande of the IKS division, Ministry of education, Shankarraman representing Vyoma labs, Srhreyas Kurhekar acharya . They focussed on the 4 E crisis and also mentioned about Guru Shishya relation and samskar.

And ideal day should be ;

- 40 min Patha
- Avartanam
- Chintanam

Later we had a talk by Bruhat Team Raghav and Pankaj who are the link between Gurukulas and modern technology .They also talked about decoupling between state and Gurukula and sustainability and scaling . Link between the present world and what they learn . They should join Gurukula at a young age and it is important to protect the seed . By

saving Dharma everything else will be automatically saved . We should not differentiate between prakriti and samskrithi they are correlated .

Finally Guruji Adinarayana and Matrushree Anantalakshmi addressed the session and shared their journey of the Anadi Foundation .

We also visited many stalls - Vidyakshetra , Swami Narayana Gurukula , Shardula , Vivekanada , Veda Gurukula .

We finally got a chance to interact with Guru ji and Matushree personally and they were happy about Swayam paka by Anandavana children and how they are managing with the minimum things available.

Srinivas anna shared a few things as how gurukulas can be collaborated and join hands together to make a stronger team .

#Special Gurukals for each kala ' like Krushi , Kapada(clothes) , Music, Govu(cows),and many others.

#Children can visit other gurukula and stay there for 6 months to learn under different gurus .

# Special programs for higher education so that children can stay back in gurukulas only .

Special thing in Anadi was food - Guru ji was so particular about food that the cook has do a minimum amount of Japa everyday to cook and only satvik aahar was served .

I thank Anadi Foundation for

## A Visit to Anadi Foundation

organizing such a great event and thanks to Latha akka for giving me an opportunity to visit . Special thanks to Ballanna who stayed with us till we got into the bus on Friday night and Shashi anna for arranging transport from school to bus stop and Monday morning sharp 5 :30 am bus was waiting for us at Lalbagh. Wish to visit a few more gurukulas like this .

Thanks and regards



# Essay on Maṅgalāṣṭakam

(composed by Śrī Rājarājeśvara Thīrtha)

Ganesh Hegde

Trainee

The Maṅgalāṣṭakam is a prayer for seeking blessings from various great personalities of our universe. It begins with the author recognizing the greatness of Lord Hari. The author describes His greatness in many choice words.

Lord Hari is the husband of the Goddess of Fortune, Śrīmatī Lakṣmī. From His navel sprouts a lotus flower in which the great Lord Brahma is born. Garuḍadeva has himself become the chariot for Him. Thus, He is living with His family which includes Lord Śiva and the entire world. The spiritual master of the demigods, Lord Śeṣa, is His bedstead. The entire brahmāṇḍa (universe) is His temple where all the demigods are engaged as His servitors.

The great personalities like Brahma, Vāyu, Śiva, Śeṣa, Garuḍa, Indra, Kāma (Cupid), Bṛhaspati, Candra, Sūrya, Varuṇa, Agni, Manu, Yama, Kubera, Gaṇeśa, Nāsatya, Nirṛti, Maruts, Parjanya, Mitra and so on along with their wives are being paid respects and prayed for blessings by the author.

Next, the prominent sages like Viśvāmitra, Parāśara, Aurva, Bhṛgu, Agastya, Pulastya, Kratu, Atri, Marīci,

Ucathya, Pulaha, Śakti, Vasiṣṭha, Angīra, Māṇḍavya, Jamadagni, Gautama, Bharadvāja, and so on , who have all taken shelter of the Lotus feet of Lord Hari are being prayed for their blessings by the author.

The author is next praying for blessings to great Rājarājis who lived on this earth like Māṇdhāta, Nahuśa, Ambariśa, Sagara, Pṛthu Rāja, Haihaya (Kārtavīryārjuna), Dharmarāja (Yuddhiṣṭira), Naḷa, Daśaratha, Rāma, Yayāti, Ikṣvāku, Vibhīṣaṇa, Bharata, Uttānapāda, Dhurva and so on.

Next, prominent mountains like Meru, Himālaya, Mandarācala, Kailāsa Giri, Māhendra, Malaya, Vindhya, Niṣada, Simhācala, Raivata, Saihyādri, Gandhamādana, Maināka, Gomantaka are being prayed for blessings by the author.

The author is next praying for blessings to all prominent rivers that



## Essay on Maṅgalāṣṭakam

originate from under the Lotus feet of Lord Hari. These prominent rivers are the Gangā, Sindhu, Sarasvatī, Yamunā, Godavarī, Narmadā, Kṛṣṇā, Bhīmarathī, Phalgu, Sarayu, Gaṇḍakī, Gomatī, Kāverī, Kapilā, Prayāga, Kiṭijā, Netrāvātī, and so on.

The author is next praying for blessings to Vedas, Upanisads, and their accompanying texts like the purāṇās, vedāṅgās, vedānta sūtras, mantra śāstrās, taṅtra śāstrās, nīti śāstrās and nāṭaka śāstrās. All these elements of knowledge are used to glorify the Supreme Lord Hari.

The author next prays for blessings to the heavenly bodies like the Sun, nine grahas, meṣa rāśīs, nakṣatrās and so on. He also prays to powerful elements of time like yogās, thithis, their controlling (predominating) deities, māsās, ṛtus, days, nights and middays.

Thus composed by Rāja rājeśvara Thirtha, this excellent Maṅgalāṣṭakam is capable of bestowing whatever is desirable and of destroying everything inauspicious. If chanted during auspicious occasions like marriages or at times of the day's junctions (dawn, noon and evenings) one can obtain whatever one's heart desires like dharma and artha.

# हिंदी विभाग



गत २००-३०० वर्षों में भारतीय शिक्षा का दृष्टिकोण तथा मूलतत्त्व खो गया है जिसका कारण है आधुनिकता, औद्योगीकरण, औपनिवेशिकता इत्यादि । हम मूल में क्या थे ? अब तो ये जानने के लिए भी क्षमता नहीं बची है । इस परिस्थिति में कैसे भारत को पुनर्जीवित कर सकते हैं ! यह प्रश्न हमारे सामने है। इसी प्रयास में लगे हुए हैं पुनरुत्थान विद्यापीठ तथा पूर्णप्रमति । दोनों का लक्ष्य समान है । यह भारत में भारतीयता को पुनः प्रतिष्ठित करने का प्रयास है । पूर्णप्रमति के कुछ कुछ अध्यापक पुनरुत्थान विद्यापीठ की आचार्य अध्ययन योजना से जुड़े हैं । इसीके अनुसार कुछ ग्रन्थों का अध्ययन भी हो रहा है, जैसे भारतीय शिक्षा ग्रन्थमाला (५ पुस्तकें), गुरुकुल सङ्कल्पना, जीवन विकास सूत्र, भारतीय सङ्कल्पना सूत्र, जीवन सूत्र सङ्ग्रह, पितामही विद्यापीठ । इस अध्ययन में एक विषय है श्रम प्रतिष्ठा । श्रम करने में क्या प्रतिष्ठा है ? इस में भारतीय दृष्टि क्या है ? इस मास के अंक में इसी विषय पर एक अध्यापिका ने उनका अनुभव कथन लिखा है ।

दूसरा विषय है “दैशिक शास्त्र” नामक ग्रन्थ । गत ६ मास से पूर्णप्रमति द्वारा संचालित साप्ताहिक स्टडी सर्कल विमर्शन की नित्य गतिविधि और उसमें दैशिक शास्त्र नामक ग्रन्थ के अध्ययन की भूमिका । ग्रन्थ और स्टडी सर्कल का परिचय, महत्व और

प्रगति के विषय में हमारे प्रशिक्षण विभाग के ही एक सदस्य ने एक लघु विवरण प्रस्तुत किया है । भविष्य में भी भिन्न भिन्न हिन्दी लेख इस पत्रिका में मुद्रित होंगे जो शिक्षा, अध्ययन आदि विषयों से सम्बद्ध होंगे ।

ಪುರ್ಣಪ್ರಮತಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ತಂಡ



# श्रम प्रतिष्ठा क्यों और कैसे

श्री लक्ष्मी

प्राथमिक शिक्षिका

**जब हम कोई काम प्रसन्नतापूर्वक स्वतंत्रतापूर्वक और करतृत्वभाव से प्रेरित होकर करते हैं, तब वह श्रम होता है।**

श्रम का अर्थ है मेहनत। मेहनत शारीरिक भी हो सकती है, मानसिक भी, और बौद्धिक भी। किन्तु यहां हम शारीरिक मेहनत के विषय में बात करेंगे।

जब हम कोई काम करते हैं जिसमें शरीर थक जाता है, उसे श्रम कहते हैं। श्रम से क्या होता है? शरीर दृढ़ बनता है, थकान होती है; किन्तु व्यायाम करने से भी तो यही सब होता है, तो क्या व्यायाम श्रम है? नहीं। क्योंकि व्यायाम का उद्देश्य है शरीर को सुदृढ़ बनाना। तो फिर क्या हम मज़दूरी को श्रम कह सकते हैं? नहीं। क्योंकि मज़दूरी का उद्देश्य है जीने के लिये पैसा कमाना।

जब हम कोई काम प्रसन्नतापूर्वक स्वतंत्रतापूर्वक और करतृत्वभाव से प्रेरित होकर करते हैं, तब वह श्रम होता है।

### श्रम प्रतिष्ठा क्या है ?

क्या वह कोई अच्छा वेतन देना है? क्या उस काम को नीचे नहीं दिखाना, वह श्रम है? वह "भी" है, लेकिन केवल वही नहीं है। श्रम करने से जब आनंद का अनुभव होता है, वह श्रम प्रतिष्ठा है। यानि गौरवपूर्वक, आनन्दपूर्वक श्रम करना।

जैसे कि जब हम बच्चों को साथ खेलकूद करते हैं, उनके लिये भोजन बनाते हैं, अपने घर को घर जैसा बनाने के लिये मेहनत करते हैं। उसे व्यायाम या मज़दूरी नहीं मानते, किन्तु आज हमारे सामने एक संकट आया है। शरीर को काम देना हम अच्छा नहीं मानते; हमें लगता है कि बौद्धिक काम शारीरिक काम से ज्यादा श्रेष्ठ है। इस सोच का कारण क्या है? जब हम इतिहास के पन्ने पलट कर देखेंगे तो पता चलता है कि जब यूरोप के लोग अमेरिका पहुंचे तब वहां की विशाल भूमि में खेती करने के लिये और अन्य कामों के लिये उन्होंने अफ्रीका से लोगों को पकड़कर उन्हें गुलाम बनाया और उनसे मज़दूरी करवाई।

जब ब्रिटिश भारत आये, तब उन्होंने वैसा ही किया। भारत तो बहुत समृद्ध देश था, और इसका कारण था यहाँ का उत्पादक उद्योग जो कि कला कुशलता पर निर्भर था। यहां के लोग अपनी कुलवृत्ति की मर्यादा में रहते हुए आनंद से जीवन निर्वाह करते थे। जब कोई काम स्वेच्छापूर्वक किया जाता है तो उसमें आनंद का अनुभव होता ही है अपितु काम की गुणवत्ता भी बढ़ती है। यही कारण था भारत की आर्थिक समृद्धि का।

# श्रम प्रतिष्ठा क्यों और कैसे

ब्रिटिश ने इस स्थानीय उत्पादक उद्योग को नष्ट कर दिया। कारीगरों को मज़दूर बना दिया। जो अपने काम के मालिक थे वे नौकर बन गये। काम करने वाले नीचे और काम करवाने वाले ऊंचे और श्रेष्ठ माने गया। इसका बहुत गहरा प्रभाव भारतीय मानसिकता पर पड़ा।

शिक्षा व्यवस्था ने इस संस्कार को और गहरा कर दिया तथा white color job का प्रचलन हो गया। यानि ऐसे कार्य जिनमें कपड़े मैले नहीं होते थे और काम करते हुए पसीना नहीं आता था। शारीरिक कष्ट का अनुभव नहीं होता था।

यानि केवल बोलना लिखना और विचार करना। इसका परिणाम यह हुआ कि आज भी काम “करने” वाले तथा काम “करवाने” वाले ऐसे दो भागों में अर्थार्जन का क्षेत्र बंट गया है। काम के साथ आनंद, कल्पनाशीलता, सृजनशीलता, मौलिकता, उत्कृष्टता, उत्पादन का गौरव, कुछ करने की संतुष्टि, दूसरों के लिये उपयोगी होने का आत्मसंतोष आदि जो श्रेष्ठ गुण थे, उनका लोप होकर अनिच्छा, यांत्रिकता, विवशता, गौरवहीनता ने इनका स्थान ले लिया है।

अनाज के, वस्त्र के, लोहे के उत्पादन में, खेती में, भौतिक विज्ञान के सिद्धांतों की खोज करने में, भारत ने जो उत्कृष्टता प्राप्त की थी वह अप्रतिम थी। यह सब श्रमयुक्त काम करने के परिणाम स्वरूप ही उपजा था।

काम करने की शिक्षा घर और विद्यालय में ही मिलनी चाहिये। हमारे दैनन्दिन जीवन में श्रम के पर्याय रूप यंत्रों ने जो स्थान ले लिया है, उन यंत्रों पर निर्भरता समाप्त करनी चाहिए।

घर में बर्तन साफ करना कपड़े धोना, झाड़ू पोछा करना, भोजन बनाना आदि असंख्य काम होते हैं। पैदल चलना, बगीचे में काम करना, रास्तों की सफाई करना, इत्यादि भी श्रमपूर्ण कार्य सामान्य जन करते हैं। सम्पूर्ण अर्थव्यवस्था को श्रम आधारित, उद्योग प्रधान बनाना मुख्य काम है। अर्थव्यवस्था से यंत्र हट जाने पर अनेक समस्याओं का अपने आप समाधान हो जायेगा।

यंत्रों और तंत्रज्ञान का विवेकपूर्ण उपयोग बहुत महत्वपूर्ण मुद्दा है। यंत्रों का निषेध नहीं करना चाहिये अपितु उन्हें मनुष्य का सहायक बनाना चाहिये, मनुष्य का पर्याय नहीं।

श्रम करने पर जो शारीरिक स्वास्थ्य, मानसिक स्वास्थ्य, कारीगरी की कुशलता प्राप्त होती है, वह और किसी भी उपाय से प्राप्त नहीं हो सकता।

# पूर्णप्रमति साप्ताहिक अध्ययन माला : विमर्शन

रोहित गौतम

प्रशिक्षण विभाग

पूर्णप्रमति प्रशिक्षण विभाग द्वारा गम्भीर सामाजिक, दार्शनिक विषयों के सामूहिक अध्ययन हेतु फरवरी मास में एक साप्ताहिक अध्ययन मण्डल ( Study Circle ), "विमर्शन" प्रारम्भ किया गया था। इसका उद्देश्य आधुनिक काल के विभिन्न वाद, राजनैतिक, सामाजिक विचारधाराओं का निर्मल दृष्टि से आलोचन करते हुए भारतीय विमर्श को अपने संस्थान और समाज में सशक्त करना है। तथ्यों और अडिग तर्कों के साथ अपने विचारों को विभिन्न बौद्धिक मंचों, चर्चाओं, लेखों और गोष्ठियों में प्रस्तुत करने से समाज की दृष्टि का निर्माण होता है। विमर्शन नामक यह अध्ययन मण्डल ऐसी वैचारिक यात्रा का आधार स्तम्भ बने यह मूल भावना प्रशिक्षण विभाग की थी।

प्रत्येक शनिवार को पूर्णप्रमति, मथुरा भवन में संचालित हो रहे इन अध्ययन सत्रों में जिस पुस्तक के अध्ययन का विचार किया गया था, वह है "दैशिक शास्त्र"। इस अध्ययन मण्डल में पाठशाला में ही सेवारत श्रीयुत धनञ्जय प्रभृति आचार्य, श्रीनिधि जी जैसे शास्त्रज्ञ, अन्य अध्यापिकाएं, प्रशिक्षुवर्ग, पूर्व और वर्तमान छात्र, निर्वहन विभाग के सदस्य आदि जुड़ते हैं। आनंद की बात तो यह है कि इस कठिन ग्रन्थ के अध्ययन में पाठशाला का ही नवमी कक्षा का एक छात्र भी रूचि ले रहा है तो पूर्व में यहाँ अध्यापिका के रूप में सेवारत रहीं स्मिता जी जैसे सुहृद बन्धु बान्धव भी इस अध्ययन के

माध्यम से पुनः पूर्णप्रमति के नित्य सम्पर्क में हैं। अध्ययन के पश्चात मित्रवत् मुक्त चिन्तन ( पानक उपहार युक्त) पूरे सप्ताह के बौद्धिक-श्रम को जैसे बहुत ही आनंदप्रद बना देता है। मुक्त चिन्तन थोड़ा भारी शब्द हो गया, हिन्दी में हम इसे गपशप ही कहते हैं जैसे जिसकी कल्पना बिना मुक्त हास्य विनोद के नहीं हो सकती। जैसे भोजन के पश्चात मुखवास, मिष्ठान्न, ताम्बूल से भोजन सुखप्रद रूप से सम्पूर्ण होता है वैसे ही यह अध्ययन और मुक्त चिन्तन सप्ताह का हर्षपूर्ण समारोप करता है।

संयोग कुछ ऐसा बना कि गत वर्ष नवम्बर में हमारे संस्थान में पधारे लखनऊ के राजनीति शास्त्र के आचार्य प्रो. बृजेन्द्र पाण्डेय जी ने व्यक्तिगत चर्चाओं में और अपने प्रबोधन सत्रों में इस पुस्तक की महत्ता बताई थी। तदुपरान्त फरवरी में करकला में आयोजित चर्चा सत्रों में श्री पवन गुप्ता जी ने भी इस पुस्तक के महत्त्व को बताया और उन्हीं दिनों अहमदाबाद से विशेष रूप से संस्थान में आमन्त्रित इंदुमती काटधरे जी ने भी इस पुस्तक का नाम लिया। मुझे स्मरण हुआ कि कुछ वर्ष पूर्व एक मित्र ने यह पुस्तक के अध्ययन के लिए मुझे प्रोत्साहित किया था और मुझे व्यक्तिगत चर्चा में कुछ अन्य विद्वानों ने भी बताया था कि अर्थ-शासन-समाज विषय पर लिखी गयी यह एक अप्रतिम पुस्तक है जिसको पढ़ने के उपरान्त ही दीनदयाल उपाध्याय ने कुछ भाषण एक सामाजिक विचार को इंगित करते हुए दिए

थे, जिसे बाद में एकात्म मानवदर्शन का नाम दिया गया।

वर्तमान के उत्तराखण्ड राज्य में अलमोड़ा क्षेत्र के निवासी श्री बद्री साह टुलधरिया जी ने इस पुस्तक को १९२० के दशक में कौशिकी नदी के तट पर श्री श्री 108 सोमवारी बाबाजी महाराज के आश्रम में महाराज जी के प्रवचनों के आधार पर लिखा था। ऐसा भी विद्वान अध्येता बताते हैं कि महात्मा गांधी ने कहा था कि इस पुस्तक को भारत के सभी विश्वविद्यालयों के राजनीति शास्त्र विभाग में पाठ्यपुस्तक के रूप में पढ़ाना चाहिए। लोकमान्य बालगंगाधर तिलक भी इस पुस्तक को पढ़कर अत्यन्त प्रभावित हुए थे और इस पुस्तक की भूमिका उन्हीं द्वारा लिखा जाने वाली थी कि उनका देहांत हो गया।

किंबहुना, जिस भी विद्वान ने इस पुस्तक को पढ़ा, इस पुस्तक की स्पष्टता, गंभीरता और वैशिष्ट्य को पढ़ कर चकित हो गया और सभी का एकमत से यह कहना रहा कि अर्थशास्त्र को छोड़कर सामाजिक-राजनैतिक दर्शन से जुड़ा ऐसा कोई ग्रन्थ उन्होंने नहीं पढ़ा।

बद्रीसाह जी भूमिका में लिखते हैं कि इस जगत में यद्यपि बहुत से दुःख के कारण हैं किन्तु अपनी जाति के अपमान से बड़ा दुःख कोई नहीं है और यह अपमान तब और भी कष्टकारक हो जाता है जब अपनी ही जाति के व्यक्ति द्वारा यह अपमान होता है। ऐसा तब होता है जब उस जाति के नाश का समय आ जाता है अथवा उसमें "दैशिक बुद्धि" नहीं रहती। इस दैशिक बुद्धि के बोध हेतु एक विशिष्ट "दैशिक शास्त्र" की आवश्यकता रहती है।

भारतीय आर्य जाति भी आज ऐसी ही परिस्थिति से जूझ रही है और ऐसे में हमारे प्राचीन आचार्यों द्वारा लिखित, प्रकटित सिद्धान्त जो यत्र तत्र विभिन्न ग्रन्थों में बिखरे पड़े हैं, ऐसे विचारों, सूत्रों, सिद्धान्तों आदि का संकलन इस एक पुस्तक में करने का प्रयास किया गया है।

इस ग्रन्थ में सुख, देशभक्ति की व्याख्या और आवश्यकता, स्वतन्त्रता का अर्थ, शासन व्यवस्था, अर्थ तन्त्र, अधिजनन और अध्यापन जैसे विषयों का विस्तार किया गया है। लेखक भूमिका में ही बहुत स्पष्टता से लिखते हैं कि यह पुस्तक किसी विद्वद्विलास हेतु नहीं लिखी गयी है। इसका एक मात्र उद्देश्य, पाठक के मन में दैशिक बुद्धि का जागरण है। दैशिक बुद्धि से लेखक का तात्पर्य है अपनी जाति के प्रति सद्भाव, सहृदयता, सामरस्य तथा सामंजस्य का सतत सामूहिक बोध। एक पारिभाषिक शब्द का भिन्न भिन्न शास्त्रों में अर्थघटन भी भिन्न रीति से किया गया पाया जाता है। ऐसे ही जाति, देश, चिति, विराट आदि शब्दों का अर्थ लेखक द्वारा शास्त्र के सन्दर्भ में किया गया है, जिस पर आगामी अंकों में प्रकाश डाला जाएगा।

पूर्णाशिक्षा नामक इस साप्ताहिक अंक में प्रत्येक मास दैशिक शास्त्र विषय पर एक लेखमाला आपके सम्मुख प्रस्तुत होगी जिसमें इस पुस्तक के भिन्न भिन्न अध्यायों का सार और विमर्शन अध्ययन मण्डल की गतिविधियों को साझा किया जाएगा।

# ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ





# ಸಂಪಾದಕೀಯ

## ಆತ್ಮೀಯ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳೇ,

ಕಳೆದ 200-300 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮಾನವನ ಅಧಃಪತನದ ಸಂಕೇತವೆಂಬಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಓದು-ಬರಹವೇ ಶಿಕ್ಷಣವಲ್ಲ, ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯ ಗುರುತೂ ಅಲ್ಲ, ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ನೌಕರನಾಗಿ ಇರುವವ ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಆಗಲಾರ, ಪುಸ್ತಕದಿಂದ - ಶಾಲೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕಲಿಯುವುದಲ್ಲ - ಆದರೂ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕುಟುಂಬವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಜಾಗವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಅಧ್ಯಯನವು ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಆತಂಕವಾಗುವುದು, ನಿರಾಸೆ ಮೂಡುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪುನಾರಚನೆ ಎಂಬುದು ಇಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಪುನಾರಚನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ "ಪುನರುತ್ಥಾನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ" ವು ಇಂದುಮತಿ ಕಟ್ಟಾರೆ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಯು ಇದೇ ಕನಸಿನೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾರತವಾಗಿದೆ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಉತ್ತಮ ಸಹಕಾರ ಸಿಗುವ ಕಾಲ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣ ಈಗ ಸಿಕ್ಕಿದೆ.

ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಆಚಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಜನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ೫ ದಿನಗಳ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅಹಮದಾಬಾದಿಗೆ ತೆರಳಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಅನುಭವಗಳು, ಕಲಿಕೆಗಳು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ

ಒಂದು ತಂಡ ತಮಿಳು ನಾಡಿದ ಪಳನಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಗುರುಕುಲ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಅನುಭವಗಳ ವಿಶೇಷ ಚುಟುಕುಗಳು ನಿಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದ ನಂತರ ಸಮಾನ ಚಿಂತನೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಗುರುಕುಲಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ತಂಡಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಅವುಗಳ ಝಲಕ್ ಕೂಡಾ ನಿಮಗೆ ಸಿಗಲಿದೆ.

ಮೂವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಭಾಗವಾಗಿ ಕಲಿತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶ್ರಮದಾನ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಚಯ, ದೈಶಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಾಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನದೊಂದಿಗೆ ನೀವು ಜೊತೆಗೂಡಿ ನಡೆಯಿರಿ... ಸಂಚಿಕೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ.

## ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ತಂಡ



# ಹಿನ್ನೋಟ - ಜುಲೈ 2024

ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ಗಿರಿನಗರದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗುರುಕುಲದ ಉದ್ಘಾಟನೆ  
ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಭಂಡಾರಕೇರಿ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರಿಂದ



## ಶ್ರೀಗಳಿಂದ ಮಹತ್ವದ ಸಂದೇಶ

ಮೊಬೈಲ್, ಕಾಫೀ, ಟೀವಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವ್ಯಸನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಸನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಲಾಭ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದಿನ ಜೀವನ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಆಗುವುದು.

## ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರವಾಸ

- ಜುಲೈ 7 ಮತ್ತು 8 ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಯ 15 ಜನರ ತಂಡ ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಧರ್ಮ ಗುರುಕುಲಂ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಗುರುಕುಲ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಕಾರ್ಯಾಗಾರದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಜುಲೈ 21 ರಿಂದ 27 ರವರೆಗೆ ಪುನರುತ್ಥಾನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ಗುಜರಾತ್ ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಜನೆಯ 5 ದಿನಗಳ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ 15 ಜನರ ತಂಡ ಭಾಗವಹಿಸಿತ್ತು.
- ಗುಜರಾತಿನ ಗೋತೀರ್ಥ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ, ಸಬರಮತಿ ಗುರುಕುಲ, ಹೇಮಚಂದ್ರ ಗುರುಕುಲ, ಆರ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಸಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಅಸಲೀ ಶಿಕ್ಷಾ ತಂಡದ ಅರುಣ್ ಅವರಿಂದ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ Learn to Learn ಕಾರ್ಯಾಗಾರವು ಪೂರ್ಣ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

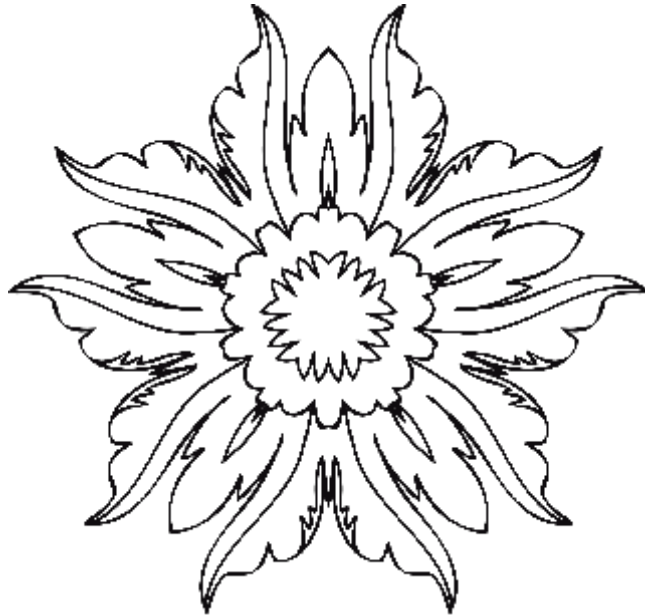


ಜಯಂತ ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಲಸ ಸುಗಮವಾಗಲೆಂದು  
ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಭಾಗವತ ಪಾರಾಯಣ

ಮುನ್ನೋಟ 2024

## ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ .....

- ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮೆ
- ಕ್ಲಸ್ಟರ್ ಲೆವೆಲ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟ
- ಸ್ವಾಂತಂತ್ರ್ಯ ದಿನಾಚರಣೆ
- ಹಯಗ್ರೀವ ಜಯಂತಿ
- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ
- ವಿದ್ಯಾಕ್ಷೇತ್ರ ಗುರುಕುಲದ ಭೇಟಿ
- ಉದ್ಭವ ಗುರುಕುಲದ ಭೇಟಿ
- ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ನೆಹರು ತಾರಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ ಕಮ್ಮಟ
- ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾರತಿಯ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ



# ಸ್ಮರಣೀಯ ಕ್ಷಣಗಳು



ಹಸ್ತಲಿಪಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯದ ಭೇಟಿ - ಗುಜರಾತ್



ಹೇಮಚಂದ್ರ ಗುರುಕುಲದ ತಂಡದೊಡನೆ ಸಂವಾದ



ಅಸಲ್ ಸಂಸ್ಥೆ - ಚರಕ - ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಎಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಯಂತ್ರ (100 ಕೌಂಟ್ಸ್)



ಗುರುಕುಲದ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ರಂಗೋಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ



ಹೇಮಚಂದ್ರ ಗುರುಕುಲ - ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ



ಗೋತಿರ್ಥ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ - ಸಂವಾದ

# ಸ್ಮರಣೀಯ ಕ್ಷಣಗಳು



ಹಸ್ತಲಿಪಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕಾಗದ ಮತ್ತು ಮಸಿ ತಯಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರ -  
ಸಬರಮತಿ ಗುರುಕುಲ, ಗುರಜರಾತ್



ಗೋತಿರ್ಥ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ತಂಡ

# ಸ್ಮರಣೀಯ ಕ್ಷಣಗಳು



ಆಚಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಜನೆ - ಪುನರುತ್ಥಾನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ



ಗೋತಿರ್ಥ ಗುರುಕುಲ



ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಜ್ಜಾದ  
ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ಮಕ್ಕಳು ರೈಲ್ವೇ ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ



ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ಗಿರಿನಗರದಲ್ಲಿ  
ಶಾಸ್ತ್ರ ಗುರುಕುಲದ ಉದ್ಘಾಟನೆ

# ಆಚಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಜನೆ

## ವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆ ಶಿಬಿರ

(21/7/2024 - 27/7/2024 ಅಹಮದಾಬಾದ್)

ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಪುನರುತ್ಥಾನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಲುವಾಗಿ ೫ ಪೂರ್ಣದಿನಗಳ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಗುಜರಾತಿನ ಅಹಮದಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಯಿಂದ ೭ ಜನ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ನಂತರ ಹೇಮಚಂದ್ರ ಗುರುಕುಲ ಮತ್ತು ಸಬರಮತಿ ಗುರುಕುಲಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದೆವು. ಈ ಸಲದ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಪಾಠ ನಡೆಯುವಾಗ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಯಮವಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಲತಾ ಎಂ

ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿನಿಧಿ

### ಶಿಬಿರದಿಂದ ಕಲಿತ ಸೂತ್ರಗಳು

- ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಮುಖ್ಯಾಂಶವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸುವುದು.
- ಕರ್ತವ್ಯ - ಅಕರ್ತವ್ಯದ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವುದು
- ಎಷ್ಟು ವಿಷಯದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಷ್ಟು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು.

ಸಂದರ್ಭ	ಗ್ರಹಿಸಿದ ಅಂಶ / ಕಲಿಕೆ
ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಹೊಸ್ಪಾಳೆ ಅವರ ವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಭಾಷಣ	<ol style="list-style-type: none"><li>ಸಂಘದ ಕೆಲಸ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕನನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುವುದು, ಸಂಘಟನೆ ಅದರ ಒಂದೇ ಧ್ಯೇಯ. ಸ್ವಯಂ ಸೇವಕನ ದೃಷ್ಟಿ ಮುಂದಿನ ಅವನ ಕೆಲಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದು. ಅದು RSS ನದ್ದು ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ.</li><li>ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದೊಂದೇ ಉಪಾಯ.</li></ol>
ಇಂದುತಾಯಿಯವರ ಧರ್ಮಾನುಕೂಲ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸತ್ಯ	<ol style="list-style-type: none"><li>ಕೆಲಸವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಡಬೇಕು - ಭಾವಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕು - ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ದೃಷ್ಟಿ ಇರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ.</li><li>ಪರರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶ್ರಮದಾನ, ಸೇವೆ ಎನಿಸುವುದು</li><li>ನನಗೆ ಏನು ಬರುವುದು ಅಥವಾ ಏನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಇದು ಆಗುವುದೋ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಬದಲು ನನ್ನಿಂದ ಏನು ಕೊಡಲು / ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅದನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಮುಖ್ಯ. ನನಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುವೆವು. ಆದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಏನು ಮಾಡುವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದೂ ಮುಖ್ಯ.</li><li>ಅಧ್ಯಯನ ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ</li></ol>

## ವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆ ಶಿಬಿರ

	<p>ಅಧ್ಯಯನದ ಬಿಂದುಗಳು ಕಾಣಬಹುದು.</p> <p>5. ಯಾವುದು ಕರ್ತವ್ಯ, ಯಾವುದು ಅಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ಬೇಕು. ಅನೇಕ ಅವಕಾಶ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಈಗಿನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.</p>
ಇಂದುತಾಯಿಯವರ ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪದ ಸತ್ಯ	<p>1. ಎರಡು ರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ - ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣ - ಮನನ - ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನ ಹಂತಗಳಿವೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ - ಅನುಸಂಧಾನ - ಕ್ರಿಯಾಶೋಧ - ರಾಷ್ಟ್ರದ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅರ್ಥಗ್ರಹಿಕೆ - ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವುದು - ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಹಂತಗಳಿವೆ.</p> <p>2. ಸಣ್ಣದಾಗಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸದ ಮೌಲ್ಯ ಕಡಿಮೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ಮೌಲ್ಯವಿದೆ.</p>
ಕ್ರಿಯಾಸತ್ಯ ೩	<p>1. ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕುಶಲವಾಗಿ ಮಾಡುವ ತರಹದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ / ಅಭ್ಯಾಸ ಬೇಕು. ಕುಶಲತೆಗಳ ಮೂಲ ಹುಡುಕಿ ಕ್ರಿಯಾಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಉದಾ: ಹಿಡಿಯುವುದು, ಎಸೆಯುವುದು, ಒತ್ತುವುದು, ಕೀಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ವಯೋಮಿತಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಯಾವ ಕುಶಲತೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಯೋಜನೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನೆ ಇರುವುದು ಮುಖ್ಯ.</p>
ಇಂದುತಾಯಿಯವರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನ ಲಕ್ಷಣ ಸತ್ಯ	<p>1. ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ೪ ವಿಧ. ವಿಷಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ವೇತನ ಅಧ್ಯಾಪಕ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಅಧ್ಯಾಪಕ ಪರಾಯಣನಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪರಾಯಣನಾಗಿರಬೇಕು. ಇಬ್ಬರೂ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯೆಯ / ರಾಷ್ಟ್ರ ಪರಂಪರೆಯ ಪರಾಯಣರಾಗಿರಬೇಕು.</p> <p>2. ಅಧ್ಯೇತ, ಶಿಷ್ಯ, ಅಂತೇವಾಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ಎನ್ನುವ ಹಂತಹಂತವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.</p> <p>3. ಸಂಘಟನೆಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಜೊತೆಗೆ ಉಪಾಯಗಳ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು.</p> <p>4. ಕೊಡುವವರು ಎಷ್ಟೂ ಕೊಡಬಹುದು / ಹೇಳುವವರು ಎಷ್ಟೂ ಹೇಳಬಹುದು, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮುಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರಿಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು.</p>
ಕ್ರಿಯಾಸತ್ಯ ೪	<p>1. ಆಹಾರಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶೋತ್ತರವನ್ನು ಆಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದ ರೀತಿ ಸರಳ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಹಾರಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಸರಳ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.</p>
ಇಂದುತಾಯಿಯವರೊಡನೆ ಸಂವಾದ	<p>1. ಶಿಷ್ಯ ಗುರುವನ್ನು ಹುಡುಕುವಂತೆ, ಗುರುವೂ ಕೂಡ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕಲೇ ಬೇಕು. ಪರಂಪರೆ ಖಂಡಿತವಾಗದಂತೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯನ ಗುಣ-ದೋಷಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವನ ಮುಂದಿನ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಇದು ಋಷಿಋಣ.</p>



## ವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆ ಶಿಬಿರ

<p>ಹೇಮಚಂದ್ರಗುರುಕುಲ, ಸಬರಮತಿ ಗುರುಕುಲ, ಆರ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅಸಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಭೇಟಿ</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ಜೈನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ, ಸಾತ್ವಿಕ ಆಹಾರ, ಜೀವನಪದ್ಧತಿ, ಶಿಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಇಡೀ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಅವರು ನೀಡುವ ಪ್ರಮುಖತೆ ಅದ್ಭುತ ಎನಿಸಿತು.</li> <li>2. ರಾಮಾಯಣಾದಿ ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದುವುದು ಅವಮಾನ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಗೌರವ ತರಿಸಿತು. ಹಸ್ತಲೇಖನ, ಕಾಗದ ತಯಾರಿ, ಮಸಿ ತಯಾರಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿಡುವ ಅದ್ಭುತ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಆನಂದವಾಯಿತು.</li> <li>3. ಹಿತರುಚಿ ಮಹಾರಾಜ್ (ಜೈನ ಗುರುಗಳು) ಅವರ ಪರಂಪರೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಧರ್ಮಗುರುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಯೋಜಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಎನಿಸಿತು. ಅವರನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಸಂವಾದ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇಸರವಾಯಿತು.</li> <li>4. ಸಬರಮತಿ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳಾದೆ: ಯಾವುದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಸುದೃಢತೆ, ಸುರೂಪತೆ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸು ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಗುರುಕುಲದಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬರುವಂತೆ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಇರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ profiling ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವಂತು ಆನಂದ ತಂದಿತು.</li> </ol>
<p>ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ ಇತರ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ಗುಜರಾತನ್ನು ಕರ್ಣಾವತಿ ಪ್ರಾಂತ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು. ಶಿಬಿರ ಆಯೋಜನೆ ಆಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತದ ದಾರಿಗಳು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಾಹನ ದಟ್ಟಣೆ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಸಂಚಾರಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.</li> <li>2. ಎಲ್ಲರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮೇನ ಬೇವಿನ ಮರ ಮತ್ತು ಉಯ್ಯಾಲೆ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು.</li> <li>3. ಸಬರಮತಿ ಮತ್ತು ಹೇಮಚಂದ್ರ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಗುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು.</li> <li>4. ಸಂಸ್ಕೃತ ಓದು-ಬರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸಂಭಾಷಣೆ ಬಂದರೆ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆ.</li> <li>5. ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಸಗಣಿ ಸಾರಿಸುವುದರ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಹಳ ಹಿತವಾಗಿತ್ತು.</li> </ol>

# ಕಲಿಕೆಯ ಪಯಣ

## ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಯಾತ್ರೆ

### ವೇಂಕಟೇಶ್ ಚನ್ನಹಳ್ಳಿ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಾಪಕರು

ನಮ್ಮ ಭಾರತವು ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿ ಯಾದಂತಹದ್ದು. ಈ ಜಗದಲ್ಲಿ ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದಂತಹ ಮಾನ್ಯತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವೇದ ಪರಂಪರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಂಪರೆ, ದೇವ ಪರಂಪರೆ, ಋಷಿ ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಕರ್ತವ್ಯ ನಮ್ಮದಾಗಿತ್ತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಸರಿಸುವ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಗುರುಗುಲಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಮೌಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಸನಾತನ ಬೀಜ ಪರಂಪರೆಯ ಉಳಿಸಲು ಬೆಳೆಸಲು ಬೇಕಾದಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಗುರುಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸಯುಗದ Modern ಭೂತದ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಶ್ವರವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಬದ್ಧರಾಗಿ ಅನೇಕ ಗುರುಕುಲಗಳು, ವಿದ್ಯಾಪೀಠಗಳು, ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈಗಲೂ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅದರೊಲ್ಲೊಂದು ನಾ ಕಂಡ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಹಮದಾಬಾದಿನ ಪುನರುತ್ಥಾನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ. ಇದರ ರೂವಾರಿಗಳಾದ ಇಂದೂಮತಿ ಕಟ್ಟಾರ ಅವರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಂತೂ ಸಕಲರು ಶಿರಭಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತಳಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವರಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ದಿರ್ಘ ಆಲೋಚನೆ, ಅವರ ಕಾರ್ಯ ವೈಖರಿಗಳು, ಗುರುಕುಲಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆ ಬೀಜ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ತುಡಿತ, ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಛಲ, ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಬಲ, ಅವರಿಂದ ಇರುವಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕುಲ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪುನಃ ಭವ್ಯ ಭಾರತದ ಸನಾತನ ವಿದ್ಯೆ ಮರುಕಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಮೂರುವರೆ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಸಚ್ಚಿಂತಕರನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಮುಂದಿನ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷದ ಗುರುಕುಲದ ಚಿಂತನೆಯ ಹೊತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗಲೇ ಸಾವಿರಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದೆಂದರೆ ಊಹಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹವರ ಜೊತೆ ಕಳೆದ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೆಲವು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಪುನರುತ್ಥಾನ

## ಅಹ್ಮದಾಬಾದ್ ಯಾತ್ರೆ

ವಿದ್ಯಾಪೀಠವು ಆರ್.ಎಸ್.ಎಸ್ ನ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದಂತಹ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನನಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸುವಂತಹ ರೀತಿ , ಅಲ್ಲಿಯ ಚಿಂತನೆಗಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿ ಪರಿ . ಸಮಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಶಿಸ್ತು , ಸಕಲ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಒಂದು ಸಂಘಟನೆಯ ಶಕ್ತಿ ಕೂಡಿದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸಿತು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯ ತನಕ ನಡೆದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಚರ್ಚೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುಕುಲ ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು , ಸದ್ವಿಚಾರ ಚಿಂತಕರು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದವು ಎಲ್ಲರ ಮನದಾಳದ ತುಡಿತವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಉಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಇದೊಂದು ವಿಚಾರಗಳು ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಕಲಿಕೆಯು ನನಗಾಯಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಬಡಿಸುವ ಸರದಿ ನಮ್ಮ ತಂಡದಾಗಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ವಾಹಕರು ನನಗೆ ಚಪಾತಿ ಬಡಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದರು.ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿ

ಬಂದೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ನಾನು ಬಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೊಡು ಎಂದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಬಡಿಸುವ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಹಕರು ಕೇಳಿದ್ದು ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೀವು ಯಾಕೆ ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಿ ಅಂತ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದರು ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಏನು ಕೆಲಸ ಅದನ್ನು ನೀವು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ ಎಂದು ಇದರಿಂದ ನಾನು ಕಲಿತಂತಹ ಪಾಠ ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದು ನನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರುವುದರಿಂದಾಗಿ ನಾನೇ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕು ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಅವರು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.ಎನ್ನುವಂತಹ ವಿಚಾರಗಳು ನನಗೆ ಆಘಟನೆಯಿಂದ ಅರ್ಥ ಆಯಿತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಗಾಗಿ ಐದು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರು ಆ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯ ಘಟನೆಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಜೀವನದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿತೆವು. ಹೀಗೆ ಆ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾಪನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಿಹಿ ಹೂರಣದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ನಾ ಕಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಅಹ್ಮದಾಬಾದಿನಿಂದ 18 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಕೀರ್ಥ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಹೆಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಗೋ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿ ಗೋವುಗಳೇ ಪರದೈವೆಂದು ತಿಳಿದು ನಡೆಸುವಂತಹ ವಿದ್ಯಾಪೀಠ. ನಾವೆಲ್ಲ

## ಅಹ್ಮದಾಬಾದ್ ಯಾತ್ರೆ

ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗ ನೋಡಿದಂತಹ ಅನುಭವ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮ ಇಡೀ ಭಾಗವತದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತಿಳಿಸಿದ ಸಂದೇಶ ಎಲ್ಲಿ ಗೋ ಸಂಪತ್ತು ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಕೊರತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಒಂದೊಂದು ಗೋವಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೂಡ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಅಂತಹ ಗೋವು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಹಸುವಿನ ಉತ್ತಮ ಗುಣ ಮುಗ್ಧತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಅಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಗೋವುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೋವುಗಳ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದಂತಹ ತೇಜಸ್ಸು ಮುಗ್ಧತೆ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸಹಜವಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದಿದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಇರುತ್ತವೆ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲ ಕಲಿತ ಅವರ ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆಗಳು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುವಾಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಭಾರತದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಿ ಪರಂಪರಾ ಬೀಜ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಗೀರತರಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಪಾಠಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಬೋಧನಾ ವಿಷಯಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದದ್ದು ಅಲ್ಲಿನ ಗೋಶಾಲೆ 800ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಸುಗಳಿದ್ದರೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಲ್ಲಿ

ಯಾವ ಸಂಕುಚಿತವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ವಾರ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ವರ್ಷ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದಿನಗಳು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ ಹಸುಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ಥಬ್ಧರಾದವು ನಾದ ಓಂಕಾರದ ಧ್ವನಿ ಇವೆಲ್ಲರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು ಹಸುಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆ ಪ್ರೀತಿ ಜಲಜವಾತ್ಸಲ್ಯ ನಂಬಲಸಾಧ್ಯ ಹೀಗೆ ಕೃಷಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಗೋ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಕಲಿಕೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮನಸೂರೆ ಮಾಡಿತು... ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳು ಅಪಾರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅನುಭವಗಳು ವರ್ಣನಾ ಕಲಿಯೋದು ಇನ್ನು ಇದೆ ಹೀಗೆ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಜ್ಜನರೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸು ಸದಾ ಹಸಿಯಾಗಿ ಹೊಸದನ್ನು ಹುಡುಕಬಯಸಿತು.

## ಕಲಿಕೆಯ ಪಯಣ

### ಉದ್ಭವಃ - ಪರ್ಯಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ ಉದ್ಭವ



#### ರಾಘವ್

ನಿರ್ವಹಣೆ ವಿಭಾಗ

ತಂತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು. ಉದ್ಭವದಲ್ಲಿ "ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತುರ್ತುಸಹಾಯ ನಿಧಿಯನ್ನು" ಪೋಷಕರು / ಪಾಲಕರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು ತುಂಬಾ ಅವಶ್ಯಕವೂ ಮತ್ತು ಶ್ಲಾಘನೀಯವೂ ಎನಿಸಿತು. ಈ ಉಪಕ್ರಮ ಇಂತಹ ಬೇರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಮಾದರಿಯಾಗುವಂಥದ್ದು.

ಇನ್ನು ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದ ವಿಷಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದಿನ Regular ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಉದ್ಭವಃ ಶಾಲೆಗೂ ಇರುವ ಅಂತರ. ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಮಧ್ಯೆ ಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಒತ್ತಡ, ಹೇರಿಕೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೇಗೆ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಏನನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊರವಲಯವಾದ ರಾಮೋಹಳ್ಳಿಯ ಸಮೀಪ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿರುವ 'ಉದ್ಭವಃ' ಪರ್ಯಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು, ಶ್ರೀಮತಿ ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕೇರೂರ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮಂಗಲಾ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಈ ಸಂದರ್ಭ ಅಲ್ಲಿ ಪದ್ಮ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಕೆ. ಶ್ರೀಧರ ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸ ಏರ್ಪಾಟಾಗಿತ್ತು. ಉದ್ಭವದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಕರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮೆ ಉತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಗೌರವ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು ಜೊತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ತುರ್ತುನಿಧಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯಾನುಸರಾ



## ಉದ್ಭವಃ - ಪರ್ಯಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ



ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹೊಲ, ತೋಟ, ಹಸುಗಳ ದೊಡ್ಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹೊಲ - ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಸಿ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಕಳೆ, ಕೀಟ, ರೋಗ, ಗೊಬ್ಬರ, ನೀರು,

ನೆರೆದಿದ್ದ ಪೋಷಕರಲ್ಲರೂ ಉದ್ಭವಃ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೋಷಕರು ಹಂಚಿಕೊಂಡ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳು ತುಂಬಾ ಚಿಂತನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವಂಥದಾಗಿದ್ದವು. ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾತಾ ವರಣದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಹಾಗೂ ಅವರ ನಡವಳಿಕೆ ಉತ್ತಮವಾಗುತ್ತದೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ.

ಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದ ಋತುಗಳು, ಮಳೆಗಾಲ, ಬೇಸಿಗೆಕಾಲಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡು ಅನುಭವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳು ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. World Around Us ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಉದ್ಭವಃದಲ್ಲಿ

ಇನ್ನು ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿತದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಉದ್ಭವಃದಲ್ಲಿ ತರಗತಿ ನಡೆಸಲು ಕಟ್ಟಡಗಳು ಇಲ್ಲ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ರೀತಿಯ ಶೆಡ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬಹುತೇಕ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಯ



## ಉದ್ಭವಃ - ಪರ್ಯಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ

ಈ ವಿಷಯದ ಪುಸ್ತಕದ ಜೊತೆಗೆ  
ಪರಿಸರದಿಂದಲೇ ನೇರವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು  
"ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಜಗತ್ತನ್ನು" ಅರ್ಥಮಾಡಿ  
ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.



# ಕಲಿಕೆಯ ಪಯಣ

## ಅಹ್ಮದಾಬಾದ್ ಯಾತ್ರೆಯ ಸಾರಾಂಶ

ಸಂಜೀವ ಬೀಳಗಿ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಾಪಕರು

ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಯೋಜನೆ ಸತ್ರ ಜುಲೈ 21 ರಿಂದ 25 ರ ವರೆಗೆ ಹೆಡಗೆವಾರ್ ಭವನ, ಅಹ್ಮದಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ದಿನಚರಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಕೆಲವು ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

### ದಿನಚರಿ

- ಬೆಳಿಗ್ಗೆ -5:30- 6. - ಕರಸೇವೆ
- 6-6:30 - ಸ್ನಾನ ಅನುಷ್ಠಾನ.
- 6:30-7:30- ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಸಂಕಲ್ಪ.
- 7:45-8:30-ಅಲ್ಪ ಉಪಹಾರ.
- 8-45-10-15 ತಾಯಿಯವರಿಂದ ಭೌದ್ಧಿಕ ಸತ್ರ.
- 10-15-10-45 ಅಲ್ಪ ವಿರಾಮ.
- 11-12- ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ.
- 12-2- ಭೋಜನ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ಭೋಜನ.
- 2-3-30-ಕೃತಿಸತ್ರ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ವಾಣಿ.
- 3-30-4-ಅಲ್ಪ ವಿರಾಮ.
- 4-5-15- ಸಮಾಪನಸತ್ರ ತಾಯಿ ಸಂದೇಶ.
- 6-7-ಹರಟೆ ಮನೋರಂಜನ.
- 7-8- ರಾತ್ರಿ ಭೋಜನ.
- 8-9- ಶುದ್ಧೀಕರಣ ,ಮರುದಿನದ ಸಿದ್ಧತೆ.
- 9:00-ವಿಶ್ರಾಂತಿ
- ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮೆಯು ಸರಸ್ವತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸರ ಪೂಜೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.
- ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಜಿ ರವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಭಾಷಣ ತಾಯಿಯವರ ಸಾಧನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯತೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತ ಗೊಳಿಸುವಂತಿತ್ತು.
- ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಧನ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.
- ಒಂದು ದಿನ ಗೋಮಯ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಮೃಣ್ಮಯ ಯಜ್ಞ ಕುಂಡಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡಿಸಿದರು.
- ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸರಿಯಾದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.
- ಬಂದವರನ್ನು ಬಂಧು ಭಗಿನಿ ಎಂದು



# ಅಹ್ಮದಾಬಾದ್ ಯಾತ್ರೆ ಯ ಸಾರಾಂಶ

- ಭಾವಿಸಿ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಹಾರ ನಿಯಮ ಇದ್ದವರಿಗೂ ಸಕಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.
- ಮಹಾ ಅನುಭಾವಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.
- ತಾಯಿಯವರ ಮಾತುಗಳು ಬಣ್ಣದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಡವರಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
- ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಹೆಡಗೆವಾರ್ ಭವನ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಇಂದ್ರ ಪ್ರಸ್ಥದಂತಿತ್ತು.
- ಸಂಕಲ್ಪ ಸಂಘಟನೆ ಶಿಸ್ತು ಇವುಗಳ ಆಲಯವಾಗಿತ್ತು.
- ಕೊನೆಯ ದಿನ ಶುದ್ಧ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಬರುವಂತೆ ರಸಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ಒಟ್ಟಾರೆ ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಾಬರಮತಿ ನದಿಗಿಂತಲೂ ಇಂದುಮತಿ ತಾಯಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ಸಾಬೀತಾಯಿತು.
- ದಿನಾಂಕ - 26.27.ರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೂ ನಾವು ಜೈನರ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಗುರುಕುಲ ವಸ್ತ್ರಾಲಯ ಮತ್ತು ಪತ್ರಾಲಯಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಆನಂದಿಸಿದೆವು.
- ಜೈನ ಪಂಥದ ಎಲ್ಲಾ ಆಲಯಗಳಲ್ಲೂ ಗೋಮಯದಿಂದ ಲೇಪಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಿತ್ತು.
- ಕೇವಲ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಪತ್ರಗಳು ವಸ್ತ್ರಗಳು ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿತ್ತು.
- ಜೈನರ ಒಗ್ಗಟ್ಟು, ನಿಷ್ಠೆ ಧೋರಣೆ, ಪರಕೀಯತೆಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವವರೆಗೆ ಅವಮಾನಿಸಿದಂತಿತ್ತು.
- ಒಂದೂವರೆ ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸದಾ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಿದ್ದು ನಮಗೆ ಈ ಸೌಭಾಗ್ಯ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಮೇಘನಾ ಅವರಿಗೆ ಅನಂತ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.
- ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಈ ಜ್ಞಾನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ ಅನಂತ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

# ಕಲಿಕೆಯ ಪಯಣ

## ನಾ ಕಂಡ ರಾಮಾಯಣ

ಅಂಜನಾ

ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿ

ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕೇವಲ ಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಓದಿರುವುದೇ ಹೊರತು ಶ್ಲೋಕದ ಸಹಿತ ಅರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಓದಿರುವುದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಆಸಕ್ತಿಯು ಮುಂಚಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕು ಅಥವಾ ಓದಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಹಂಬಲ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಇದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಹರಿಸಿ ಓದಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆತದ್ದು ನನಗೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಯಲ್ಲಿ.

ತತ್ಪದರ್ಥನದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಓದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಒಂದೊಂದು ಶ್ಲೋಕವು ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಬದ್ಧವಾಗಿದೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಓದಬೇಕು, ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಹಂಬಲ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮೂಲ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಓದಲು, ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಒಂದಷ್ಟು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಅದ್ಭುತ ಎನಿಸಿತು.

ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವ ರೀತಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳಿಗೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ, ಒಂದೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಸಹ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲಿಗೆ ಬಾಲಕಾಂಡದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಶ್ರೀರಾಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರಕವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ .

ಅದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟವಾದ ಶ್ಲೋಕ ಮತ್ತು ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳಿಗೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ " ಮಾ ನಿಷಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮ್ " ಎನ್ನುವ ಶ್ಲೋಕವು ಅದ್ಭುತವೆನಿಸಿತು.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಭಾರದ್ವಾಜರೊಂದಿಗೆ ತಮಸಾ ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಾಗ ಆ ಜಾಗದ ಪ್ರಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಆನಂದಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ ಬೇಡನೊಬ್ಬನು ಕಾಮಮೋಹಿತದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಬಾಣದಿಂದ ಕೊಂದಾಗ, ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಪಕ್ಷಿಯ ಆರ್ತನಾದವನ್ನು ನೋಡಿ ಶೋಕದಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ಬೇಡನಿಗೆ ಶಾಪವಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಾ ನಿಷಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ತ್ವಮಗಮಃ ಶಾಶ್ವತೀಃ ಸಮಾಃ |

ಯತ್ಕೌಚಮಿಥುನಾದೇಕಮವಥೀ ಕಾಮಮೋಹಿತಮ್ ||

"ಬೇಡನೇ, ರಮಿಸುತ್ತಾ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ ಜೋಡಿ ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ನೀ ಕೊಂದಿರುವೆ. ಬಹು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೀ ಬದುಕಿರಬೇಡ" ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತರು. ಹೀಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಮನದಲ್ಲಿ " ಆ ಹಕ್ಕಿಯ ಆಕ್ರಂದನಕ್ಕೆ ನೊಂದು ನನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಇದೇನು ಮಾತನಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ " ಎಂದು ಹಾಗೂ ಮಾಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು "ಇದು ಬರಿ ಮಾತಲ್ಲ, ಭಗವಂತನ ಸ್ತೋತ್ರವೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡರು.

ಹೀಗೆ ಶೋಕಮಯವಾಗಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದ್ದೇ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಮುಂದೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ರಾಮಾಯಣ ವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

## ಶಮಂತ

ಎಂಟನೇ ತರಗತಿ, ಆನಂದವನ

ಪುನರುತ್ಥಾನ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಿಂದ ಗುರುಕುಲ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆನಂದವನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ನಾನು ಅಹಮದಾಬಾದಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸ ಜುಲೈ 19 ರಿಂದ 26 ರ ತನಕ ಇತ್ತು. ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಅನುಭವ. ಮೊದಲ ಮೂರು ದಿನಗಳು ನಮಗೆ ರೈಲು ಪ್ರಯಾಣವಿತ್ತು. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಸೊಬಗು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಕಪ್ಪು ಮೋಡ, ಪಿರಿಪಿರಿ ಮಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣ ಪರಮಾದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು. ಮಳೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮುಳುಗಿದ್ದ ನಗರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಮ್ಯತೆ ಮತ್ತು ರೌದ್ರತೆ ಎರಡು ಪರಿಚಯವಾಯಿತು.

ಪುನರುತ್ಥಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಶಿಸ್ತು ನನಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಪ ಎರಡನ್ನು ತರಿಸಿತು. ಹೇಳಿರುವ ಸಮಯಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಚೆ ಈಚೆ ಆದರೂ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಊಟ ಬಡಿಸುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿನ ಶಿಸ್ತು ನನಗೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟವಾಯಿತು. ಪುನರುತ್ಥಾನದ 20 ವರ್ಷಗಳ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

## ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ಅವರ 20 ವರ್ಷದ ಯೋಜನೆ ಆನಂದವನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸಿತು. ಅವರ ಯೋಜನೆಯಂತೆಯೇ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆ ಮೊದಲ ಅನುಭವ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಸಮಾಜ ಇಲ್ಲ, ಈಗಲೂ ದಾನ ಧರ್ಮ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಯಿತು.

ನಾವು ಗೋಕೀರ್ಥ ವಿದ್ಯಾಪೀಠಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದೆವು. ಅದು ನನಗೆ ಆದರ್ಶ ಗುರುಕುಲ ಎನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಗೋ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಮುಡುಪು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಲೌಕಿಕ ಅಧ್ಯಯನದೊಂದಿಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಗೋಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದೊಂದು ಸ್ವರ್ಗದಂತೆ ನನಗೆ ಅನಿಸಿತು.

ರಾಘವ್

ನಿರ್ವಹಣೆ ತಂಡ, ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ

ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ವೈವಿಧ್ಯವೇ !!!

ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇರದಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತಿನ್ನಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದೀತು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿ ನಡೆದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೂ ಒಂದು.

ಮುಂದಿನ ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಮತ್ತು ಅಪ್‌ಡೇಟ್ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತಿನ

ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೂ ಒಂದು. ಕನ್ನಡದ ಕೆಲ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಈ ಸೌಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯ. ಹಲವಾರು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಹೋಗಲಿವೆ. ಕಾರಣ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೇಲಿರುವ ಅಂಧ ವ್ಯಾಮೋಹ.

ಕನ್ನಡದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಉಳಿಸುವ, ಬೆಳೆಸುವ ಮತ್ತು ಈಗಿಸುವ (ಅಪ್‌ಡೇಟ್ ಮಾಡುವ) ಕಾರ್ಯ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡೂವರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇದು ಹೀಗೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲಿದೆ.

ಮೊದಲಾದರೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯೋಜನೆಗಳಿವೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು ಎಂದರೆ

- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
- ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
- ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ
- ಕನ್ನಡ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷಾ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ
- ಕನ್ನಡ ತಂತ್ರಾಂಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿ

## ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು : ಭಾಷಾ ವಿಸ್ಮಯ

- ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಭಾಷಾ ಸೌಹಾರ್ದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
- ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಕನ್ನಡ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
- ಹೊರನಾಡ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
- ಗಡಿನಾಡ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ - ಸರಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
- ಸರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿ ವರದಿ (ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಜಾರಿಮಾಡಿಲ್ಲ)
- 'ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು' ಅಭಿಯಾನ - ಸರಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು - ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಭಾಗ
- 1,500 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕನ್ನಡ ಸಂಘಗಳು : ಉದಾ - ಕನ್ನಡ ರಕ್ಷಣಾ ವೇದಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ
- ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಗಣನೀಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು  
ಉದಾ : ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ನಿಜಗುಣ-ಪುರಂದರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ
- ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆ - ಸರಕಾರ, ವಿವಿಧ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಯಕ್ತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ
- ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಜಾಲತಾಣಗಳು (ವೆಬ್ ಸೈಟ್)
- ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೂಟ್ಯೂಬ್ ಚಾನೆಲ್‌ಗಳು
- ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೊಬೈಲ್ ಅಪ್ಲಿಕೇಷನ್‌ಗಳು
- ಎಲೆ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರಿದ್ದಾರೆ

ಅದಕ್ಕೇ ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದು "ಕನ್ನಡ ವೇ ನಿತ್ಯ" ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಇರುವ ಈ ಸೌಲಭ್ಯ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಇರಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸೋಣ.

### ಕಥೆ - ಕಥಾ ಸಂಕಲನ:

ಕಳೆದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ವಿವರಣೆ, ಉದಾಹರಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡೋಣ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳ ಕಥೆ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು. ನೂರಾರು ಜನ ಲೇಖಕರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಥೆಗಳು ವಿಸ್ಮಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥವು. ಕನ್ನಡದ ಕಥೆಗಳು ಇತರ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಗೊಂಡಿವೆ. ಅನೇಕ

ಕಥೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ ಯಶಸ್ಸು ಕಂಡಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ ದಲಿತ, ಬಂಡಾಯ ಹೀಗೆ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದೆ, ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣ ಕಥಾ ಪ್ರಪಂಚ ಈ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಆಯಾ ಕಾಲದ ಸ್ಪಂದನಕ್ಕೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಚಳವಳಿ ಸಣ್ಣಕಥೆಯಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದು.

## ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ

### ಕಥೆಗಾರರು:

- ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (ಶ್ರೀನಿವಾಸ) : ಕನ್ನಡದ ಆಸ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಇವರು ಕನ್ನಡದ ಅಪ್ರತಿಮ ಲೇಖಕರು. ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರು ಇವರಿಗೆ ರಾಜಸೇವಾಸಕ್ತ ಎಂಬ ಬಿರುದು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದರು. ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೋಷಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ರಂಗನ ಮದುವೆ, ಮಾತುಗಾರ ರಾಮಣ್ಣ ಇವರ ಕಥಾ ಸಂಕಲನಗಳು. ಕಥೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರದು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಕಥೆ ಹೇಳುವ ಇವರು

ಅಪಾರ ಮಾನವೀಯ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕಥೆಗಳ ತಂತ್ರ ಅಪರೂಪದ್ದು.

- ಅ.ನ.ಕೃ. ತ.ರಾ.ಸು., ನಿರಂಜನ, ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ, ಚದುರಂಗ ಮುಂತಾದ ಲೇಖಕರು ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯನ್ನು ತಂದರು.
- ಎ. ಸೀತಾರಾಮ್ (ಆನಂದ) : ಪದ್ಮಪಾಕ, ನಾವು ಹಾಗೆಯೇ, ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾಗದ ಇವರ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಕಥೆಗಳು. ಇವರು ಬರೆದ "ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ" ಕಥೆ ಇವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿ. ಈ ಕಥೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಸುಂದರ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯೂ ಅತಿ ರಮ್ಯವಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವಾತಿರೇಕಕ್ಕೂ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಎ. ಸೀತಾರಾಮ್ ಇವರ ಕಥೆಗಳು ಶೈಲಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ.
- ಕೊಡಗಿನ ಗೌರಮ್ಮ : ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳಿನ ನೋವು ನಲಿವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇವರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬರೆದ ಹೆಸರಾಂತ ಕಥೆ ಕಂಬನಿ.
- ಶ್ಯಾಮಲಾದೇವಿ : ಇವರು ಬರೆದ ಹೂಬಿಸಿಲು, ಹೊಂಬಿಸಿಲು ಎಂಬ ಎರಡು ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲೂ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

- ಸರಸ್ವತಿಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆ (ಗಿರಿಬಾಲೆ) : ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ನೆಲೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ.
- ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿ : ಇವರು ಸುಂದರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಲ್ಲವರು. ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ, ನಂಜಮ್ಮ ಗೋಧೂಳಿ ಲಗ್ನ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳು ಅಲ್ಲದೇ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಹಿತಮಿತವಾಗಿದೆ.
- ಏ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು : 'ಕಥೆಗಳು' ಇದು ಅವರು ಕಥಾ ಸಂಕಲನ. ಇವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಒಂದು ದರ್ಶನ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸೂಚನೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇತರರು ಹತ್ತು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿ ಮರೆಯದಂತೆ ಹೇಳಬಲ್ಲವರು. ಊಟದಲ್ಲಿ ಉಪಚಾರ, ಅಗ್ಗದ ಮನೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯವಿದ್ದರೆ ಶಾನುಭೋಗನ ಪುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಲಕಿದ ರಾಜಕೀಯವಿದೆ.
- ಕೋ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ : ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿವತರು. ಇವರದು ಶಕ್ತಿಪೂರ್ಣ ಶೈಲಿ. ನಮ್ಮೂರಿನ ದೀಪ, ಉಂಗುರುದ ಉರುಲು ಇವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಥೆಗಳು.
- ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರು : ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಭಾಗ್ಯ ಹೆಣ್ಣುಹೃದಯ ಇವರು ಬರೆದ ಕಥೆಗಳು.

## ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಕಥಾ

### ಲೇಖಕಿಯರ ಪಟ್ಟಿ :

ತ್ರಿವೇಣಿ, ವಾಣಿ, ಅನುಪಮಾ ನಿರಂಜನ, ಆರ್ಯಾಂಬ ಪಟ್ಟಾಭಿ, ಗೀತಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ವೀಣಾ ಶಾಂತೇಶ್ವರ, ಈಚನೂರು ಶಾಂತಾ, ಎಚ್.ವಿ. ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸನ್, ಎಂ.ಕೆ. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶಾಂತಾದೇವಿ ಕಣವಿ, ಆನಂದಿ ಸದಾಶಿವರಾವ್, ಎಚ್.ಎಸ್. ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿ, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಎನ್. ರಾವ್., ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ, ಚಿತ್ರಲೇಖ, ನಿರುಪಮಾ, ಮಲ್ಲಿಕಾ, ಎಚ್. ಆರ್. ಲೀಲಾವತಿ, ಲಲಿತಾಂಬ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಕಸುಮಾ, ಸಾ.ರಾ. ಅಬೂಬಕ್ಕರ್, ಗೀತಾ ನಾಗಭೂಷಣ, ಬಾನು ಮುಷ್ತಾಕ್, ಭಾಗೀರಥಿ ಹೆಗಡೆ, ಹೇಮಾ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ, ಗಂದಾ ಪಾದೇಕಲ್. ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗೌಡ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಪ್ರೇಮಾ ಭಟ್, ಎ.ಪಿ. ಮಾಲತಿ, ವೈದೇಹಿ, ಎಂ.ಎಸ್. ವೇದಾ.

## ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಕಥಾ

### ಲೇಖಕರ ಪಟ್ಟಿ :

ಎಂ.ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಎಸ್. ಅನಂತನಾರಾಯಣ, ನರೇಂದ್ರಬಾಬು, ಶೇಷನಾರಾಯಣ, ದಯಾನಂದ ತೋರ್ಕೆ,



## ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು : ಭಾಷಾ ವಿಸ್ಮಯ

ಶಾಂತರಾಮ ಸೋಮಯಾಜಿ, ವರದರಾಜ  
ಹುಯಿಲ, ಜನಾರ್ದನ ಗುರ್ಕಾರ, ಪರಮ  
ಶಿವಯ್ಯ ಉಮಾಶಂಕರ, ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು  
ಈಶ್ವರನ್, ವರಗಿರಿ, ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ,  
ರಾಜಶೇಖರ ನೀರಮಾನ್ವಿ, ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ. ಪ್ರಭು,  
ರಾಘವೇಂದ್ರ ಖಾಸನೀಸ್, ರಾಘವೇಂದ್ರ  
ಪಾಟೀಲ್, ವಿವೇಕ್ ಶಾನಭಾಗ್, ಕೆ.ವಿ.  
ತಿರುಮಲೇಶ್, ನಾ. ಡಿಸೋಜ, ವೀರಭದ್ರ,  
ಶಾಂತೇರಸ, ಕೆ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ, ಅಬ್ದುಲ್  
ರಶೀದ್, ಬಿ. ಶಾಮಸುಂದರ, ರಮೇಶ್  
ಹುಲ್ಲುಕೆರೆ, ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ  
ಜವರನಹಳ್ಳಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ, ಕಾ.ತ. ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ,  
ಬೊಳುವಾರು ಮಹಮ್ಮದ್ ಕುಂಇ, ಫಕೀರ್  
ಮಹಮ್ಮದ್ ಕಟ್ಟಾಡಿ, ಜಯಂತ್ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ,  
ವಸುಧೇಂದ್ರ, ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಕಾಗಿನೆಲೆ,  
ಪ್ರಸನ್ನ ಸಂತೇಕಡೂರು, ಸುಧಾಕರ,  
ಬೆಸಹಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ, ಚಿದಂಬರಾನಂದ,  
ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಡುಪ, ನಾರಾಯಣ ಬಲ್ಲಾಳ,  
ಶ್ರೀಕಾಂತ, ಕ.ವೆಂ. ರಾಜಗೋಪಾಲ್, ಆರ್.  
ಬಸವರಾಜ, ವೆಂ.ಮು. ಜೋಶಿ  
ಮುಂತಾದವರು.

ಲೇಖನದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು  
ನಾನು ವಿಕಿಪೀಡಿಯದಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ನೆರವು ಪಡೆದು  
ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಕಿಪೀಡಿಯಕ್ಕೆ ನಾನು  
ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಇವರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ  
ಇನ್ನೂ ನೂರಾರು ಪ್ರಖ್ಯಾತ  
ಕಥೆಗಾರು ಕನ್ನಡ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು  
ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಲೇಖನ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ...

## Solution for Matchbox Puzzle - June 2024

Enter the words based on the clue given within the brackets, one letter per box, so that the boxes with connecting lines have matching letters.

1. Name of a shape

T	R	A	P	E	Z	I	U	M
---	---	---	---	---	---	---	---	---

2. Pair of numbers

C	O	P	R	I	M	E	S
---	---	---	---	---	---	---	---

3. Mathematician

P	Y	T	H	A	G	O	R	A	S
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

4. Property

A	S	S	O	C	I	A	T	I	V	E
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

5. Opposite of +1

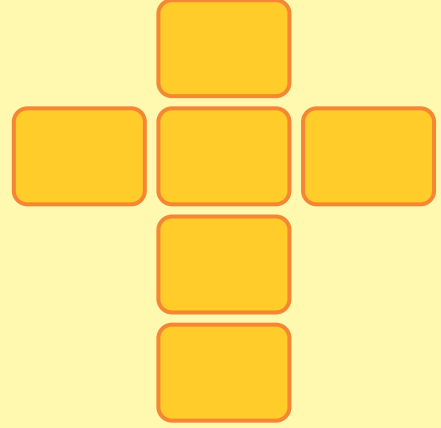
A	D	D	I	T	I	V	E	I	N	V	E	R	S	E
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

# ಮೆದುಳಿಗೆ ಮೇವು

## Puzzle

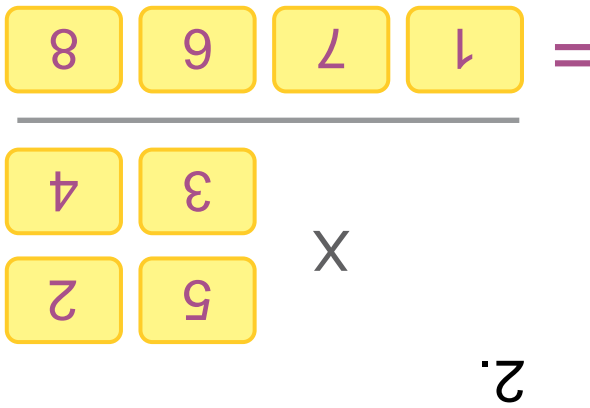
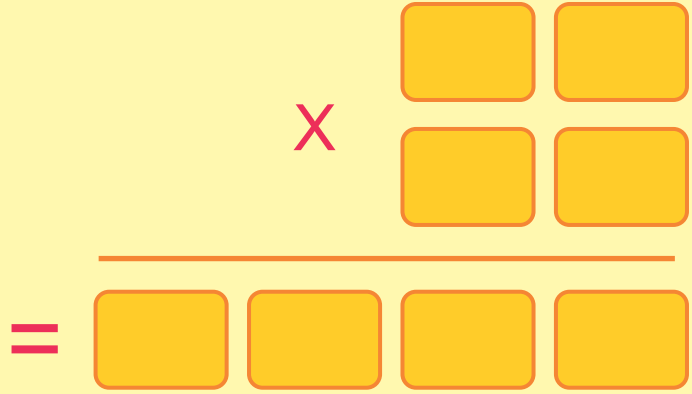
1.

Write the numbers 2, 3, 4, 5, 6 and 7 in the squares so that each line of the cross adds up to 17 ?

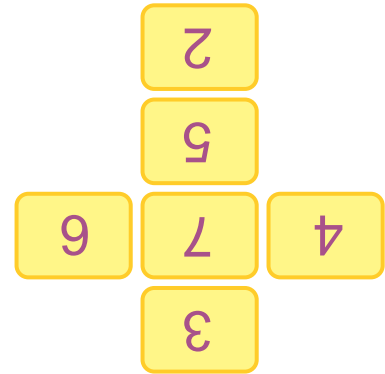


2.

Write the digits 1 to 8 (only once) in the squares below to make the product correct?



2.



1.

Answers



**purnapramati**

A Center for Integrated Learning

# ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ

ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕಾತಾಣ

ಪರಂಪರಾ ಬೀಜರಕ್ಷಾ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಧರ್ಮದ  
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಸತ್ರಯಾಗದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕ ಸಂರಕ್ಷಕರು :

ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು,

ಪೇಜಾವರ ಅಧೋಕ್ಷಜ ಮಠ

## ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದೆ

### ಶಿಕ್ಷಣಮ್-ಪರೀಕ್ಷಣಮ್

ನಿಮ್ಮೊಳಗಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿರಿ ಹಾಗೂ  
ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗುವ ನಿಮ್ಮ ಕನಸನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ

ಇದೊಂದು ಅಲ್ಪಾವಧಿ ತರಬೇತಿ ಆಗಿದ್ದು ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದೆ.  
ನೂತನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯ 2020 ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ  
ಗುರುಕುಲ ಪದ್ಧತಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

#### ತರಬೇತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡವರು

- ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ
- ಹೊಸದನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುವಿರಿ
- ಆಧುನಿಕ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಾರತೀಯ  
ವಿದ್ಯೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲವರಾಗುವಿರಿ
- ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವಿರಿ
- ನಿಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯು ಅನುಭವಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ

ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ  
ತರಬೇತಿ ಪ್ರಾರಂಭ  
ದಿನಾಂಕ : 19-08-2024

ಸ್ಥಳ : 14ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಹೊಸಕೆರೆಹಳ್ಳಿ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ,  
ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560085

☎ 96634 74669 / 72590 40610

✉ info@purnapramati.in 🌐 www.purnapramati.in

# CONTACTS

Shashirekha MG	Pranshupal	72590 40609
Shreenivas Guttal	Samyojaka	72590 40606
Raghavendra S.R.	Vitta Sangraha	72590 40610
Raghuram	Nirvahaka	72590 40608
Latha M	Prashikshana	96634 74669
Shashidhar	Transportation	78996 33733

## Kshetra Pratinidhi

Badarinarayana Katti	Yamuna & Saraswati	99001 88042
Anantha Shayana	Godavari & Narmada	89511 44567
Venkatesha C	Ganga & Sindhu	86603 26985
Archana R.	Proudha Vibhaga	95133 46166
Muralidhar Katti	PP Layout - Krishna Kuteera	98800 83303
Raghavendra	JP Nagara - Dwaraka	99800 74668
Satyanarayana	Anandavana Gurukula	95910 27668



## pūrṇapramati

A Center for Integrated Learning

14th Cross, Hosakerehalli Main Road,  
Girinagar, Bengaluru - 560085



96634 74669 / 72590 40610



info@purnapramati.in



www.purnapramati.in

पूर्णशिक्षा